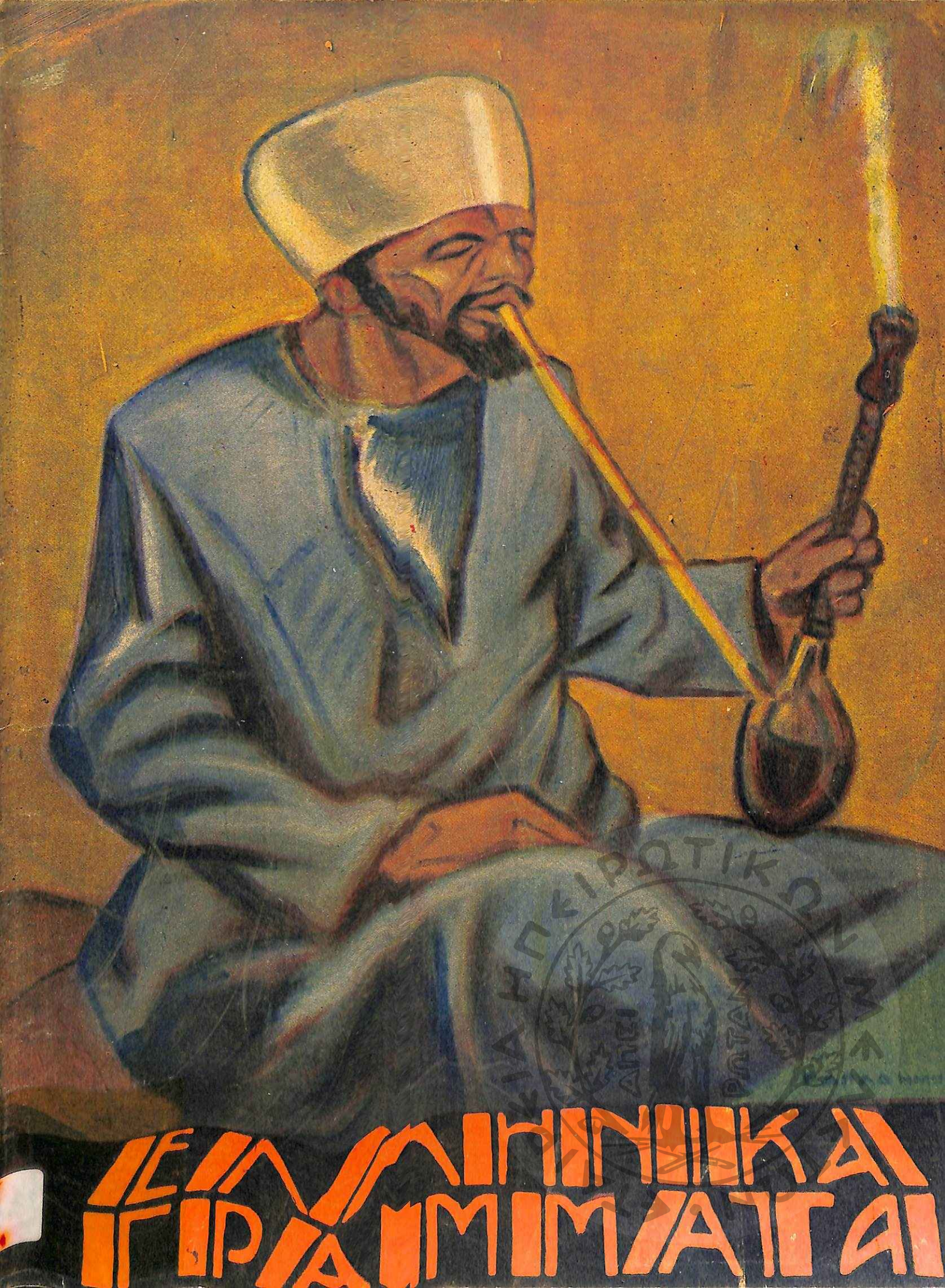
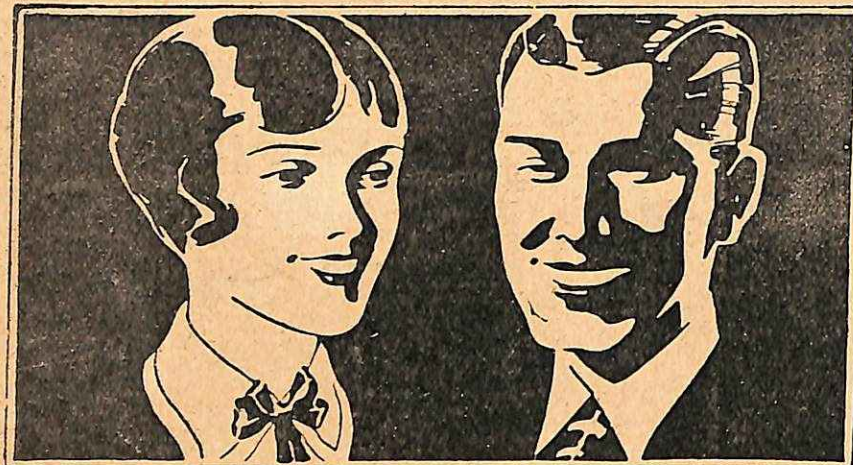

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΤΗΣΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑΙ

ΝΕΑ ΩΜΟΡΦΙΑ ΦΑΝΕΡΩΝΕΤΑΙ

Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐσικαθισμάτων

Θέλετε νὰ ἔχητε λευκοτέρους, ὠραιότερους ὀδόντας; Ἴδου μία νέα μέθοδος ὅπως τὸ ἐπιτύχητε.

Ἐὰν ζητήτε νέαν ὠμορφιά καὶ νέα θέλητρα, δοκιμάσατε τὸν νέον τοῦτον τρόπον.

Ψαύσατε τοὺς ὀδόντας σας διὰ τῆς γλώσσης, καὶ θὰ αἰσθανθῇτε τὴν παρουσίαν ἐπικαθίσματος· ἐν εἰδος ὀλισθηροῦ ἐπιστρώματος.

Ἐφ' ὅσον τὰ ἐπικαθίσματα διατηροῦνται ἐπὶ τῶν ὀδόντων, τὸ μείδιμά σας εἶνε ἐστερημένον πάσης χάριτος.

Σήμερον ἐφευρέθη ἡ Πέψοντεντ νέον εἶδος ὀδοντόπαστας. Ἀποσυνθῆτε τὰ ἐπικαθίσματα. Διατηρεῖ τοὺς ὀδόντας στιλπνοτάτους.

Δοκιμάσατε τὴν Πέψοντεντ. Ἴδετε πόσον καθαροὶ φαίνονται οἱ ὀδόντες σας κατόπιν χρήσεως. Ὀλίγων ἡμερῶν χρήσις τῆς ὀδοντόπαστας ταύτης θὰ σὰς καταπείσῃ καθ' ὁλοκληρίαν περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητός της.

Ἀγοράσατε σήμερον τὴν ὀδοντόπασταν ταύτην.

Pepsodent ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ
ΣΗΜΑ

1919

ΠΕΨΟΝΤΕΝΤ ἡ νέα Ἀμερικανικὴ ὀδοντόπαστα

Γεν. Ἀντιπρόσωπος Π. ΠΕΡΟΙΛΟΥ, Πλατεία Ὁμονοίας 3—Ἀθήναι

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

ΜΙΝΑΣ Ν. ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 16

Ἐξατάξιον Δημοτικὸν—Πλῆρες Γυμνάσιον.

Λεκταὶ μαθήτρια ἑξωτερικαί, ἐσωτερικαί, ἡμίτροφοι. Μαθηταὶ εἰς τὸ Δημοτικόν.

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οἰασδήποτε ἀξίας εἰς τὰς πλέον συμφερούσας τιμάς, ἀσφράγιστα καὶ σφραγισμένα ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραμματοσήμων. Δίδω δάνεια ἐπὶ γραμματοσήμων (συλλογῶν, στόλ, κλπ.). Ἐνδιαφέρομαι διὰ παλαιὰς ἐπιστολάς μὲ γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ

Πλατεία Κλαθμῶνος

Ὁδὸς Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν

Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται μὲ τὸ
ΣΑΝΟΖΥΛ

ΤΡΑΠΕΖΑ
ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛῃ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικινάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ. μὲ 7 ο/ο. — Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1929

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 67
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἐτησίᾳ Δρ. 200
Ἑξαμηνίως 100
Τρίμηνιος 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΓΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΛΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΗΜΕΡΟΜ. 23-9-28

ΑΡΙΘ. 23485

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΑΝΤΙΦΙΛΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Κλῶγες ἀπηρόριοι ταναῆς δρυός, εὐσκιον ὕψος
ἀνδράσιν ἄκρητον καῦμα φυλασσομένοις,
εὐπέταλοι, κεράμων στεγανώτεροι, οἰκία φωτῶν,
οἰκία τεττίγων, ἔνδισι, ἀκρέμονες,
κᾶμὲ τὸν ὑμετέρῃσιν ὑποκλινθέντα κόμησι,
δύσασθ', ἀκτίνων ἡελίου φυγάδα.

Μακρὰ κλωνάρια ἀπ' τὴν ψηλὴν ἰσκερὴ βελανιδιά,
σκεπὴ γιὰ ὅσους ξεφεύγουνε μέσ' ἀπ' τὸ ἀπὸ τὸ κάμα,
πυκνὰ σὰν κεραμίδια ἔσεῖς μυριόφυλλα κλαδιά,
ὦ, ἀνέρες τσιτσικιῶν φωλῆς κι' ἀνθρώπων σπῖτι ἀντάμα,
σῶστε κ' ἐμὲ ποὺ ἐξέφυγα τὸ δυνατό λιοπύρι
καὶ κάτω ἀπ' τὰ δροσάτα σας φυλλώματα ἔχω γύρει.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΣ

Λατύπος Ἀρχιτέλης Ἀγαθάνορι παιδί θανόντι
χερσὶν διζυραῖς ἡρομολόγησε τάφον.
Αἶ, αἶ, πέτρον ἐκεῖνον ὃν οὐκ ἐκόλαψε σίδηρος
ἀλλ' ἐτάκη πυκνοῖς δάκρυσιν τεγγόμενος
Φεῦ· στήλη· κούφη μένε, κείνος ἴν' εἴπη,
ὄντως πατρώῃ χειρὶ ἐπέθηκε λίθον.

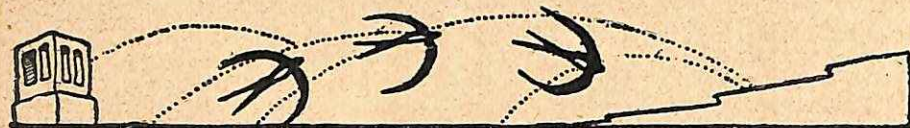
Μνήμα, στὸν Ἀγαθάνορα τὸ γιό του, ἔχουνε στήσει
τοῦ ἔρμου Ἀρχιτέλη τὰ φτωχὰ χέρια, τοῦ μαρμαρᾶ.
Δὲν ἔχει ὠϊμένα, σίδερο τὸ μάρμαρο σκαλίσει,
μὰ δάκρυα τὸ σκυλάβουνε ποὺ τρέχουνε συχνά.
Ὡ μείνε στήλη ἀνάλαφρη γιὰ τὸ νεκρὸ νὰ ἔσκη
ποὺ ἀλήθεια ἐδῶ σὲ ἀπύθωσε τὸ πατρικὸ τὸ χέρι.

ΠΑΡΜΕΝΙΟΝΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ

Ἀρχεῖ μοι· χλαίνης λιτὸν σκέπας, οὐδὲ τραπέζαις
δουλεύσω, μουσέων ἄνθεα βοσκόμενος.
Μισῶ πλοῦτον, ἄνουν, κολάκων τροφόν. Οὐδὲ παρ' ὄφρυν
στήσομαι. Οἶδ' ὀλίγης δαιτὸς ἐλευθερίην.

Μοῦ φτάνει ἓνα ἀπλὸ φόρεμα· μὲ ἄνθη Μουσῶν χορταίνω
καὶ φαγοπότια ἐγὼ ἀψηφῶ. Πάντα μισῶ βαριά
πλούσιους μωροὺς ποὺ κολάκευ τρέφουν. Τὸν φαντασμένο
φεύγω καὶ ξέρω τοῦ φτωχοῦ φαγοῦ τὴ λευτεριά

Μεταφρ. Α. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΤΟ ΚΑΨΟΠΑΙΔΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

οντά - κοντά καθόντανε οι Γεραμάνηδες κι' ο Φώτης ο Μπαταριάς και, μ' όλο που δεν είχανε καμμιά συγγένεια μεταξύ τους, τὰ σπίτια τους μοιάζανε καταπληχτικά, λές κ' είχανε βγει από τὸ ἴδιο καλούπι!

Οἱ ἴδιες πόρτες, τὰ παράθυρα, τὰ ἴδια μουράγια περίγυρα, καὶ μόνο πουν ἀλλάζανε στὸ χρωματισμό...

Ὅλοι ξέρανε πὼς οἱ δύο οικογένειες δὲν τὰ καλόχανε ποτές, βρίσκονταν πολὺ συχνὰ στὰ δικαστήρια, κι' ὅλο ἀπὸ τιποτένιες ἀφορμές... Μὰ κι' ὅλοι ξέρανε πάλι πὼς θροφή σ' αὐτὸ τ' ἀσώπαστο καὶ γελοῖο καυγάδισμα ἔδινε κάτι ἄλλο πὺδ σοβαρό, βαθύτερο, πὺν πείραζε κατάκαρδα, καὶ πίκρανε ὅλο, τὸν πατέρα Γεραμάνη.

Νά, δηλαδή, πὼς ὅταν ὁ ἀδερφός του ὁ Στάθης ἀποφάσισε — μαῦρο ἢ ὠρα — νὰ πουλήσῃ τὸ μερικὸ του καὶ τὸ σπίτι του καὶ νὰ πάῃ κεῖ δὰ πέρα στὴν Ἀθήνα — πὺν τὸν ἔφραε — καὶ νὰ ζήσῃ «ἀνθρωπινά», δὲν τὸν ἐπροτίμεψε αὐτόνε, σὰν ἀδερφό, γιὰ μόνον τὸ λόγο πὺν δὲν εἶχε στὸ χέρι, ὅλα τὰ χρήματα πὺν χρειάζονταν.

Καὶ λοιπόν; Γι' αὐτὸ νὰ πάῃ ἕνας ἄλλος, ἕνας «ξενοφανεμένος ἀπὸ τὴν πέρα πάντα» καὶ νὰ τοῦ κάτῃ, στὸ σβέρο;... στὸ στομάχι;... Ἀ! πῆγαινε πολὺ! Ἀς ἦτανε καὶ δεσπότης, κι' ὁ ἴδιος ὁ βασιληάς!

Ὅμως — καὶ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε γιὰ ἔπαινό τους — ποτὲ δὲ λάβανε μέρος στὰ συχνὰ τσουγκρίσματα τῶν γονιῶν τους τὰ παιδιά — οὔτε πρὶν οὔτε καὶ τώρα πὺν μεγάλωσαν — τὰ ἔβαινε μάλιστα κάποια φιλία γλυκεῖα κι' ἀφρόντιστη.

Καὶ λέγοντας «παιδιά» ἐννοοῦμε δύο. Τὴ Μαρίνα τοῦ Μπαταριά καὶ τὸν Ἀντρέα, τὸ μικρότερο γιὺ τοῦ Γεραμάνη — γιὰτὶ ὁ μεγαλύτερος, ὁ Γιάκωβος, ταξείδευε ἀπὸ μικρός, καὶ τώρα περτοῦσε στὸ ναυτικὸ τὴ θητεία του. Τ' ἀδερφάκι πάλι τῆς Μαρίνας, ὁ Ἀλέξανδρος, ἦτανε δυὸ χρονῶ μωράκι. Γεννήθηκε ὕστερ' ἀπὸ δεκατέσσερα

χρόνια στεῖρωση τῆς μάνας του, καὶ σὲ καιρὸ πὺν ἦτανε πιά ἀπελπισμένη. Τώρα ὅμως — λέγανε — εἶχε κι' ἄλλο στὸ «σακκούλι» κι' ὁ ἄντρας τῆς τὴν εἶχε μὴ βρέξει καὶ μὴ στάξει! Δὲν τὴν ἄφηνε νὰ κάμῃ τὸ παραμικρό, οὔτ' ἔξω οὔτε μέσ' στὸ σπίτι. Καὶ ποιά ἢ ἀνάγκη ἀλήθεια; Ἡ Μαρίνα, παρὰ τὰ δεκάξη τῆς χρόνια, ἦτανε μιὰ πολὺ ἄξα νοικοκυροῦλα. Ὅλο τὸ σπίτι κρεμότανε σὲ δαῦτη καὶ δὲν τῆς ἔφευγε τὸ παραμικρό...

«Χαρά στον πὺν θὰ τὴν πάρῃ!» συλλογιόταν ὁ πατέρας, κρυφογελώντας κάτω ἀπ' τὰ κατεβασμένα, παχειὰ μουστάκια του.

Τὸ καλοκαῖρι ἦταν ἀκόμα στὴ βράση του, πὺν ἦρθε ὁ Γιάκωβος μ' ἄδεια. Ἀλλιώτικος ἦταν, τέλεια ἀγνώριτος γίνηκε, ἀπ' ὅταν εἶχανε νὰ τὸν ἰδοῦνε...

Ἦτανε πολὺ ὡμορφος μέσ' στὴν ἄσπρη του ναυτικὴ στολή, καὶ μίλαε μ' ἕναν τρόπο ξάστερο, πεταχτό, διηγώντας ὡμορφες καὶ παράξενες ἱστορίες, πὺν ἄλλοι τοῦχανε διηγηθεῖ, ἢ ποῦγε ἰδεῖ αὐτὸς στὰ ταξίδια του.

Πὼς μιλοῦσ' ἀλήθεια! Τί χρώμα καὶ ζωντάνια ἔδινε σ' αὐτὸ πὺν ἔλεγε, κι' ἄς ἦτανε τὸ πὺν συνηθισμένο!

Στὸ πλάι του ὁ Ἀντρέας χανότανε. Λές κι' ἦτανε ἴσκιος δικός του, μὰ τόσο ἄτονος, σὰν τὸ φῶς πὺν τὸν ἐπροκαλοῦσε νὰ πέρναε μέσ' ἀπὸ τ' ἀπλωμένο μαγνάδι σφαλαγγιοῦ!

Πάντα του ἦτανε χλωμός ὁ Ἀντρέας καὶ ἡ ὑγεία του ντελικάτη, μὰ στὸ ἀγνὸ του πρόσωπο φωσφωρίζαν δυὸ γκριζοπράσινα μάτια κι' ἀνθοῦσ' ἕνα δειλὸ, καλοσυνάτο χαμόγελο.

Καὶ τώρα στεκότανε σὲ μιὰ γωνιά, σχεδὸν μονάχος, καὶ τὸ βλέμμα του ξεκουραζόταν ἀπάνω στὸ νεοφερμένο του ἀδερφό — στὰ χεῖλια του, πὺν διηγόνταν, στὸ σταλωμένο του κορμί, στὴ δυνατὴ ματιά του πὺν ἐμαγνήτιζε...

Μιὰν ἀπ' αὐτὲς τὶς μέρες ὁ Γιάκωβος τὸν ἐκάλεσε χωριστά.

Ὡ! πὼς ἔλαμπε τὸ πρόσωπο τοῦ

φτωχοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀδελφοῦ του!

Πὼς σοῦ φαίνεται, Ἀντρέα, ἡ γειτονοπούλα μας... ἡ Μαρίνα;

Κοκκίνησε, κάτι πάγωσε μεσ' στὰ κόκκαλά του, καὶ χαμήλωσε τὰ μάτια.

— Καλή... φρόνιμη... νοικοκυρά!

— Χμ! Καὶ σὲ μένα τὸ ἴδιο...

Στάθηκε κάμποσο, σὰ νὰ συλλογιόταν, κατόπι ξαναρώτησε:

— Καὶ λές νὰ μὴν εἶναι «τίποτα» στὴ μέση;

Ὁ Ἀντρέας τὸν ἐκοίταξε κατάματα γιὰ μιὰ στιγμή.

— Σὰν τί;

— Ἀ... τίποτα... τίποτα...

Τὴν ἡμέρα πὺν θάφευγε ὁ Γιάκωβος τράβηξε πάλι τὸν ἀδερφό του κατὰ μέρος.

— Ἀντρέα! τὴ Μαρίνα... τὴ Μαρίνα καὶ τὰ μάτια σου! Τῆς τὸ εἶπα... Θὰ σοῦ στέρνω γράμματα ἔσένα... σ' ὀνομά σου... καὶ θὰ τῆς τὰ δίνης ἐσύ... Ναι; Ὅσο πὺν ν' ἀπολυθῶ...

Ἐγγεψε μὲ τὸ κεφάλι «ναί» — μὰ γιὰτὶ ὅλα στριφογύριζαν ἐκεῖ μέσα; Κι' ὁ Γιάκωβος...

Ἐνα φιλὸ ράντισμα κρύου ἰδρώτα φάνηκε στὸ κούτελό του.

— Ὡ!... ἔκαμε, στὸ καλὸ... στὸ καλὸ... Μὰ δὲν εἶδε τὸ χέρι τοῦ ἀδερφοῦ του πὺν τοῦ ἐτεινόταν καὶ δὲν τῶσφιξε. Κἀτι εἶχε πέσει μπροστὰ στὰ μάτια του καὶ τὰ θολούρισε ξαφνικά...

Κάποιο βράδυ ἐρχότατε νωρίς. Ἔστεκε ἀκόμα ὁ ἥλιος στὶς ράχες καί, πέρα, στὸ μπουγάζι μιὰ βαρκοῦλα σιγαρομένηζε.

Ἡ Μαρίνα στεκότανε στὴν ὁδὸ — πορτὰ μονάχη. Λές καὶ κάποιον ἐκαρτεροῦσε κεῖ δὰ, τὸν ἐκοίταξε, καθὼς ἐρχόταν, χαμογελαστή.

Τοῦ μίλησε πρώτη. Ἐκεῖνος κοντοστάθηκε, χαμηλοθώρησε, σαστισμένος.

— Ἡθελα νὰ σὲ ρωτήσω, κατὶ, Ἀντρέα. Ὁ Γιάκωβος...

— Ναι... ναί... ἔξω! Ἐχὼ ἕνα γράμμα του γιὰ σένα... ἀπὸ προχτές... Τρεῖς μέρες τὸ σέρνω κοντὰ μου... στὴν τσέπη μου... δὲν ἤξερα... δὲν τολμοῦσα...

Κάποια ἔγνοια χάραιε μιὰ ζαρωματιά στὸ ἔξαστερο κούτελό του. Κοιτοῦσε, ξερβόδεξε, φοβισμένα...

Ἐκεῖνη ἔκρυψε τὸ γράμμα στὸν κόρφο τῆς...

Καὶ τὶς δυὸ μεριές — ἔξδν ἀπὸ τὸν Ἀντρέα — τὶς ἔαφνιασε καὶ τὶς χαροποίησε τοῦτο τὸ γεγονός.

Ἀρκετὰ πιά! Ἡ γκρίνια τοὺς εἶχε βαρυνεστήσει... Καὶ τώρα...

Ὁ γάμος γίνηκε τὸν κατεβαζόμενο χρόνο, στὰ ἔμπα τοῦ χινόπωρου καὶ τοῦτο γιὰτὶ ὁ Ἀντρέας κληρονόταν, ἐφέτο, γιὰ στρατιώτης. Καὶ πόσο χαίροταν γι' αὐτό! Ναί, ἀπ' ὅταν τὸν ἐφώναξε ὁ πρόεδρος καὶ τῶδειξε κεῖνο τὸ χαρτί πὺν ὠοῖζε πότε, καὶ πὺν, θὰ παρουσιαζόταν ὁ καθέννας, ὁ Ἀντρέας ἦταν ὅλο χαρά. Λές κι' αὐτὸ τὸ καινούργιο, πὺν θάμπαινε, μετὰ λίγον καιρό, στὴ ζωὴ του, πὼς ἦταν κατὶ ἀπίστευτο, ὡμορφο κι' ἐξαιρετικὸ!

Ὁλη νύχτα, μετὰ τὸ στεφάνωμα, δὲν ἔκλεισε μάτι κι' ἀσκηώθηκε πολὺ νωρίς. Ἐν' ἀόριστο χρώμα ἔβαφε πέρα τὰ οὐρανοθέμελα καὶ θαρροῦσε κανεῖς πὼς διάκρινε μιὰν ἐντονὴ κυκλοφορία ζωῆς σ' ἀρρωστημένα φύλλα, πὺν κρέμονταν στὰ μισόγυμνα κλαριά, θροώνοντας στὴν ὑγρὴ αὔρα τοῦ πρωῒου. Ἐρημοὶ ἦταν οἱ δρόμοι καί, παίρνοντας κάποιον γνώριμό του μονοπάτι, τράβηξ' ἔξω, στὸ δάσος...

... Νὰ ἡ πηγὴ πὺν τόσες φορὲς ἦπιανε, κ' οἱ δυὸ μαζί, ἀπὸ τὸν ἴδιον κρουνό, στόμα μὲ στόμα... Νὰ τὸ κανάλι τοῦ νεροῦ, ὅπου οἶχανε χάριτες βαρκοῦλες κι' ἄφηναν νὰ τὶς συνεπάρῃ τὸ ρέμα του... Νά... Νά... Ἐδῶ παίζανε τὸ κρυφτό, ἐκεῖ χτίζανε σπιτάκια...

Ἐκεῖνη τοῦ ἔφερε πετραδάκια, ἐκεῖνος μάλλαξε λάσπη κι' ἔχτιζε κιόλας... Κατόπι φύτευαν ὀλόγυρα δέντρα — κ' εἶχε καθέννας τὴν καμαροῦλα του!

Ναί... τότες... Μὰ τώρα; Τώρα, ὅλ' αὐτὰ, εἶχανε κατὶ ἀπὸ τὴν ξωτικὴ ὡμορφιὰ πὺν ἔχουνε τὰ τοπεῖα τὰ σκεπασμένα ἀπὸ πεθαμμένη βλάστηση, πὺν τὸ φεγγάρι τοὺς οἶχει, ἀνάμεσ' ἀπὸ δυὸ σύννεφα, πὺν τείνουνε νὰ σμίξουν, ἕνα στερνό, γλυκὸ ἀντιφέγγισμα...

Μερικὲς τουφεκιές, κοντὰ-κοντὰ, τοῦ δῶσαν εἶδηση πὼς οἱ νιόπαντροι εἶχανε πιά ξυπνήσει...

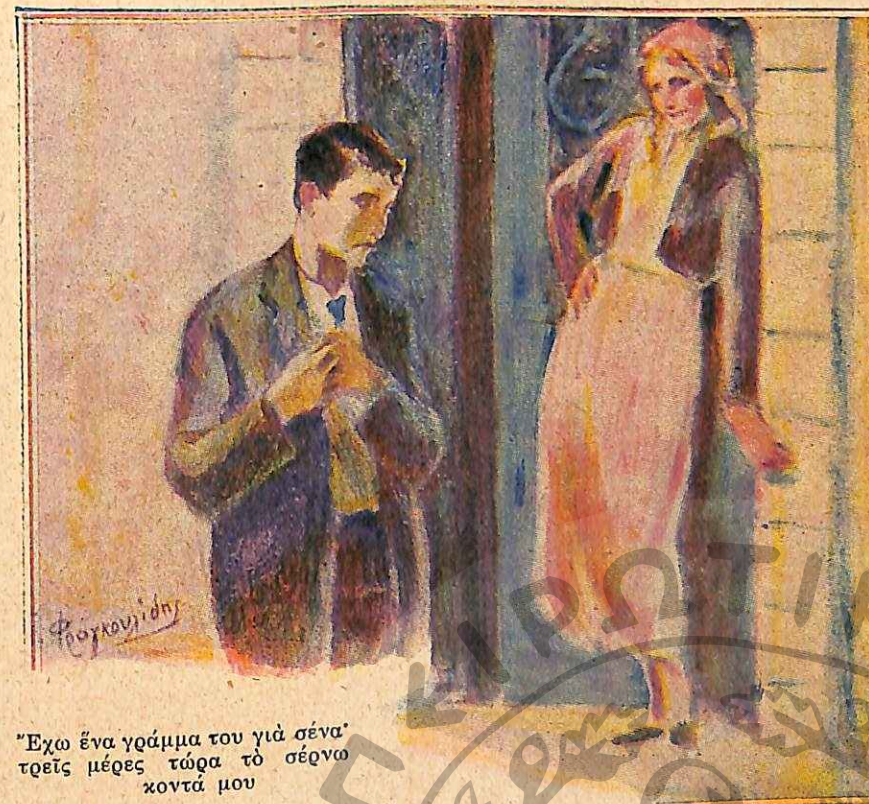
Δὲ φτονοῦσε κανένα, δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ζηλέψῃ — μ' αὐτὸ τὸ «τώρα» τοῦ ἦτανε τόσο ἀνυπόφερτο! Θαρροῦσε

πὼς ὅλ' αὐτὰ ἦταν ἕνα κακὸ ὄνειρο πὺν, μόλις ξυπνοῦσε, στὴν — πραγματικότητα, θὰ τοῦ παρουσιαζόταν ὀλοτελα διαφορετικὸ...

Ἀμα παρουσιάστηκε, τοῦ βοήκανε λίγο ἀδύνατο τὸ στῆθος καὶ τοῦ δῶσαν ἕνα χρόνο ἀναβολή. Αὐτὸ τὸν ἀπέλπισε, Ὅχι πὼς φοβόταν. Ὅχι! Ἀλλὰ ἠθελε νάμεινε γιὰ πολὺν καιρὸ — σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ἂν ἦτανε δυνατό — ἐκεῖ κάτω...

Ὡ! πὼς τρώμαζε, τώρα, νὰ κοιτάζῃ μέσα του!

Ὡστόσο γύρισε, κι' ἔμεινε ὅλο κλει-

Ἐχὼ ἕνα γράμμα του γιὰ σένα τρεῖς μέρες τώρα τὸ σέρνω κοντὰ μου

σμένος στὴν κάμαρά του. Ξερόβηκε λίγο κι' ἴσως, τὴ νύχτα, νὰ τὸν ἐπείραζε κι' ἀλαφρὸς πυρετός.

Ὁ ἀδερφός του εἶχε φύγει στὸ μετῶ. Τοῦ ἔλαχε καλὸ βαπόρι — καλὸς μισθός, γιὰ τὴν ἀλήθεια — καὶ μπαρκόρισε.

Τὴ Μαρίνα τὴν ἔβλεπε συχνὰ, μέσα κι' ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι, κάθε πρῶτ' ἡμέρα τὴν ἀκούγε στὸν κῆπο πὺν τραγουδαε ποτίζοντας τὰ λάχανα καὶ τὰ λουλούδια.

Κοι τότες ἔκανε τὴ σκέψη πὼς ἡ νύφη του ἦτανε πολὺ ὡμορφη — καὶ ὁ βήχας του δυνάμωνε...

Ὁ πατέρας ξομνχοῦσε κι' ἄμα ἐρχότανε τὸ βράδυ τὶς περισσότερες φο-

ρές, ὁ Ἀντρέας ἔπλεε σὲ κείνηνε τὴ βαθειὰν ἀποκάρωση πὺν ἐρχεται ἐκκλουθα ἀπὸ κάθε κρίση. Κ' ἔπειτα — τοῦ ἦτανε πάθος ν' ἀντιγινώμῃ — τώρα ὅμως μπορεῖ καὶ νὰ τῶκανε γιὰ νὰ δίνῃ κουράγιο στὸν ἀρρώστο καὶ στοὺς ἄλλους — ἔκανε πὼς δὲν ἔδινε πίστη σ' αὐτά...

— Νὰ ἰδῇτε — ἔλεγε — θέλει παντρεῖα ὁ μασκαρατζίκος! Μὰ ἔχουν τὴ γνώσ' οἱ φύλακες... Νὰ βγάλῃ πρῶτα τὴν ὑποχρέωσή του — τὸ στρατιωτικὸ — καὶ κατόπι... Ἀ! μιὰ τέτοια νύφη... μιὰ τέτοια γυναῖκα! ἔκανε μ' ἐνθου-

σιασμό, δείχνοντας καὶ καμαρώνοντας τὴ Μαρίνα. Πολλὲς φορὲς τῶλεγε αὐτὸ καὶ μπροστὰ στὸν ἀρρώστο...

Σὰν μισοξύπνιος ἦτανε πὺν μπῆκε στὴν κάμαρά του ἡ ἴδια ἡ Μαρίνα γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὰ σχορῆκα πὼς βγάλανε τὸ παιδί σ' ὄνομα του.

Ἦτανε νὰ τὸ βαφτίσῃ αὐτὸς μὰ, τώρα τελευταῖα, ἦτανε τόσο ξαντλημένος!

Ἐνα χαμόγελο ἀνθίσε καὶ ξάνθισε μὲ μιὰς στὸ βασανισμένο μούτρο τοῦ ἀρρώστου.

— Ἐδχαριστῶ! ἔκαμε μὲ φωνὴ ἀνάλαφρη καὶ σβυσμένη καὶ τὰ μάτια του σφάλισαν σὰ νὰ μὴ μποράγανε νὰ ὑποφέρουνε πιότερο τὸ φῶς. Οἱ κόχες ἀπ' τὰ κόκκαλά του ξεχωρίζανε πίσ' ἀπὸ τὴ διάφανη ἐπιδερμίδα σὰν ξύλα πὺν ἀπὸ πανί, πὺν ὁ ἀνέρας τῶσπρωχνε ἀπ' ἀντίθετα. Καὶ καθὼς ἦταν ἔτσι, χλωμός, βυθισμένος στὴ νόσση του, γινότανε γιὰ πεθαμένος!

Κ' ἐκεῖνη τὸν ἐκοίταε... τὸν ἐκοίταε... καὶ κατὶ κρουνὸ πρὶν ἀναλυότανε μέσα τῆς τώρα. Οἷχτος μπορεῖ νάτανε γιὰ τὴ νέα ὑπαρξὴ πὺν χανόταν, κάποια ἀνεξήγητη τρυφεράδα, ἡ ἀπειρη θλίψη πὺν πλημμυράει τὴν ψυχὴ κατὶ τέτοιες στιγμές...

Ὁ ἀρρώστος γύρισε ἀπὸ τ' ἄλλο του πλευρὸ καὶ ψιθύρισε, χωρὶς ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια του,

— Διψῶ! Τὸ βράδυ τοῦ φέρανε τὸ παιδί, τὸ

ζήτησε και τοῦ τὸ φέρανε. Τὸ κοίταξε, καλὰ - καλὰ, μὲ μιὰν ἀόριστη ἔκφραση καὶ κατόπι, ἀφοῦ τὸ βάλαν καὶ κοιμήθηκε, τοῦ κράτησαν ὅλοι τους συντροφιά. Εἶχε τρομερὴ διάθεση ἀπόψε καὶ μίλησαν γιὰ τόσα πράματα!

Πρῶτος ἐσηκώθηκε ὁ πατέρας. Κουρασμένος ἦτανε καὶ θὰ πήγαινε νὰ ξαπλώσει. Ναί, δὲν παρακοιμώτανε τώρα, τότε φέρανε γύρα τὰ ρεματικά, καὶ μάλιστα σὰν ἔπαιρνε νὰ νοτίσει. . .

Κι' ὁ Γιάκωβος — ποὺ εἶχε ἔρθει κι' αὐτὸς στὴ βάφτιση τοῦ πρωτογυιοῦ του — θυμῆθη· ἐπίσης πῶς, αὐριο, πρωῖ - πρωῖ κιόλας, ἦτανε γιὰ δρόμο καὶ θὰ πήγαινε ἀπ' ἀπόψε νὰ συγγοιστῇ.

Ἀλαφροῦ εἶχε — κεῖ δὲ στὴν ἄκρη — γύρει ἡ γρηῃ Γεραμίνα, κι' ἀπαλά, ἄθελά της, ὁ ὕπνος τῆς σφάλῃσε τὰ κουρασμένα μάτια, νανοριζόντας τὴ ποιδὲ ἔχει σὲ τὸ ὄνειρο, τὴν ὥρα ποὺ κι' ὁ Ἀντρέας φαινότανε ἀλαφροκοιμισμένος. . .

Ἡ Μαρίνα στεκότανε. ὄρθια, κοντὰ στὸ κρεβάτι τοῦ ἀρρώστου, πλαῖ στὸ προσκέφαλο, μὲ τὸ κεφάλι βαῖσμένο μπρῶς, τὰ χέρια σταυρωμένα ἀπάνω στὸ στήθος της, ξεχασμένη ὁλότελα κάπου, μακριά. . .

«Μήπως. . .»

Σὰν ἀποκάλυψη τῆς ἦρθε ἀπὸ ψηλά.

«Ὅλο μὲ μιάς, σὰ ἀνοιγαν τώρα τὰ μάτια της πρὸς τὴν ἀλήθεια, ἔνοιωσε πῶς κάποιο ἄσπαστο γνέμα σῦδνε τὴν ψυχὴ της μὲ τὸν ἄρρωστο. Λύθηκαν οἱ κόμποι τοῦ κορμιοῦ της, λύγισε, γονάτισε, ἄπλωσε τὸ μισοπαρалуμένο χέρι της καὶ τ' ἀκούμπησε στὸ κούτελό του.

— Ἀντρέα! ἔκαμε σιγανά, Ἀντρέα! . . .

Ἐκεῖνος ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ τὴν ἐκοίταξε. Ἐκαμε νὰ χαμογελάσει. Ἐνα δάκρυ τρεμόλαμψε στὰ ματωσίνο-νυρά του, μὰ δὲν ἔσταξε.

— Μα.

Μάννα, μπορεῖ νὰ θελε νὰ πῇ μὰ ἡ λέξη κόπηκε στὰ δόντια του, ἔσπασε σὰ γυαλί!

Κι' ἄλλη ἄχνα δὲν ἐβγήκε ἀπ' τὰ ἔσρα του χεῖλια, καὶ δὲν ἀνανοήθηκε ἄλλο, τὰ μάτια του μόνο μέινανε κάμ-ποσο ἀνοιχτά, διατηρώντας ἐκεῖνη τὴν ἀόριστη ἔκφραση ποῦχανε καὶ στὴ ζωὴ, καὶ στὸ μοῦτρο του ἀπλωνότανε τὸ ἴδιο δεῖλδ καὶ καλοσυνάτο χαμόγελο. . .

Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ μεσόπορτα ἦρθ' ὡς ἐκεῖ τὸ κλάμα τοῦ ἀγουροξύνητου μωροῦ μὰ ἡ Μαρίνα κοίταξε, ἄφωνα, χαμένη, τὰ σφιχτοκλεισμένα χεῖλια τοῦ πεθαμένου κορτερόντας — ἴσως — ν' ἀκούσει καὶ τὸ ὑπόλοιπο τῆς κοιμένης λέξης. . .

Αὐγουστος 1929

ΓΕΩΡ. Π. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

Ο ΡΑΓΙΑΣ

ΘΡΥΛΟΣ

ὅλα του τὰ ἐξηνταπέντε χρόνια ὁ γέρω - Θάνος ἦταν ἀκόμα παλληκάρι.

Μόλις φαινότανε σαράντα χρόνων. Ἐξῆσε πολ-λὰ χρόνια μὲ τοὺς κλέφ-τες κι' ἀρματωλοὺς στὴ Ρούμελη κι' ἦταν κι' αὐτὸς ξακουστός.

Μὰ οἱ Τοῦρκοι τὸν κυνήγησαν κι' ἀφοῦ τοῦ σκότωσαν τὴ γυναῖκα καὶ τὰ τρία σερνικά παιδιὰ, ἔφυγε μὲ τὸ τε-λευταῖο του βλαστάρι, τὴν Εὐδοκία — ἓνα κοριτσάκι δεκατέσσαρο χρόνων, — καὶ πῆγε στὴ Πελοπόννησο.

Γύριζε καὶ τριγύριζε δῶθε - κεῖθε, μὰ δὲ κατὰφερνε νὰ σταματήσει πονθενά.

Ὁ Τοῦρκος τὸν κυνηγοῦσε παντοῦ.

Ὡστόσο, ὕστερα ἀπὸ χίλια βάσανα καὶ χίλιες περιπέτειες, κατώρθωσε νὰ πιάσει δουλειὰ σ' ἓνα τοῦρκο Ἀγᾶ ποῦχε μιὰ ἀπέραντη ἔχταση, λίγο πὶο ὅξω ἀπὸ τὴ Πάτρα.

Τοῦδωκε ἀκόμα καὶ μιὰ καλυβοῦλα — ποῦταν περισσότερο σκοπιὰ παρὰ σπῖτι — γιὰ νὰ κατοική.

Δούλευε πάντα τίμια καὶ καλὰ κι' ὁ Τοῦρκος Ἀγᾶς, ποῦταν καὶ καλὸς ἄν-θρωπος, τὸν συμπάθησε καὶ τοῦδωσε ἓνα καλλίτερο σπιτάκι λίγο πὶο πέρα, γιὰ νὰ μένῃ μὲ τὴν κόρη του.

Τὰ πρῶτα χρόνια ἡ Εὐδοκία μὲς στὸ σπῖτι δὲν ἔκανε τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ παίξῃ ξένοιαστη καὶ χαρούμενη. Ὁ πα-τέρας της πήγαινε στὴ δουλειὰ τὸ πρωῖ καὶ γύριζε μονάχα τὸ βράδυ. Γι' αὐτὸ τῆς ἄφηνε φαῖ ἔτοιμο, γιὰ νὰ τρώῃ τὸ μεσημέρι. Καὶ τὸ βράδυ, σὰν ἐρχόταν καὶ αὐτός, τρώγανε μαζί· κι' ὁ γέρω - Θάνος ἦταν εὐτυχισμένος πῶς βλεπε τὴν κόρη του τόσο χαρούμενη καὶ τόσο ἀμέριμνη.

Μὰ μεγαλώνοντας ἡ Εὐδοκία ἄφινε τὰ παιγνίδια κι' ἄρχισε νὰ περιποιεῖται τὸ σπῖτι. Καὶ σὰν τὸ βράδυ ὁ πατέρας γυρνοῦσε ἀπὸ τὴ δουλειὰ του, εὗρισκε φαῖ ἔτοιμο καὶ τὸ σπῖτι σιγυρισμένο. Κι' αὐτὸ τοῦ ἔδινε μιὰ ξεχωριστὴ εὐτυχία.

Τὰ χρόνια πέρασαν. Τὸ κορίτσι τώρα τῶν δεκατέσσερω χρόνων εἶχε

γίνει δεκαοχτώ. Ὡστόσο ζοῦσε πάντα χωρὶς καμμιὰ σκέψη καὶ χωρὶς καμ-μιὰ φροντίδα. Εἶχε γίνε ἐξαιρετικὰ ὁμορφη, κι' αὐτὸ ἔφερνε σὲ μεγάλο φόβο τὸ γέρω - Θάνο. Κι' ὁ φόβος αὐτὸς ἦταν ἀπάνω στὸ ἂν θὰ μπο-ροῦσε νὰ κρυφτῇ ἡ κόρη του ἀπ' τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων τοῦ Πασσᾶ τῆς Πάτρας, γιατί ἤξερε πολὺ καλὰ τί περι-μενε τὴ κόρη του, σὰν τὴν ἀνακά-λυφταν. Ἐτρεμε ὁ γέρω Θάνος σ' αὐτὴ τὴ σκέψη καὶ πάντοτε σκουπίζοντας τὰ δάκρυα πῶς τρεχαν ἀπὸ τὰ γεροντικά του μάτια, ἔκανε τὸ σταυρό του ψιθυρίζοντας.

Ὁ Μεγαλοδύναμος νὰ μὲ βοηθήσῃ. Κάποτε πάλι σκεφτόταν νὰ φύγῃ καὶ νὰ πάῃ πίσω στὴ Ρούμελη. Μὰ πῶς νὰ κἀν ἓνα τόσο ἐπικίνδυνο ταξίδι. Ὅπου καὶ νὰ πήγαινε Τοῦρκοι. Καὶ μπορεῖ νὰ τοῦ στοίχιζε πολὺ. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισε νὰ μείνῃ.

Αὐτὲς οἱ σκέψεις ἦταν τὸ μόνο μαράζι γιὰ τὸ γέρω - Θάνο καὶ τὸ μόνο ποῦ ἄρχιζε νὰ τοῦ ἀσπρίξῃ τὰ μαλλιά. Κάθε μέρα ὠρμήνευε τὴ κόρη του νὰ μὴ βγαίνῃ ποτὲ ὅξω ἀπὸ τὸ σπῖτι, σὰν αὐτὸς ἔλειπε.

Μὰ ἡ Εὐδοκία, ποῦ τὸ παιδικό της μυαλὸ δὲν εὗρισκε τὴν αἰτία καὶ δὲν ἐνωθεῖ τὸ κίνδυνο, ἔβγαινε κάθε τόσο στὴν αὐλὴ ἢ λίγο πὶο πέρα, γιατί τὴ στενοχωροῦσε ἡ κλεισοῦρα καὶ ἡ μονό-τονη ζωὴ ποῦ περνοῦσε.

Ὡστόσο ὁ γέρω - Θάνος δὲ γελά-στηκε στὶς σκέψεις του. Τὸ μάτι τῶν ἀνθρώπων, ποῦ τόσο ἀκριβοπλήρωνε ὁ Πασσᾶς τῆς Πάτρας, ἔκανε πολὺ καλὰ τὴ δουλειὰ του.

* *

Ἐκεῖνο τὸ πρωῖ ἡ κόρη τοῦ γέρω Θάνου ξύπνησε πολὺ πρωτίτερα ἀπὸ τὴ συνειδησμένη της ὥρα. Εἶχε περάσει μιὰ νύχτα πολὺ ἄσκημη. Πρῶτὴ φορὰ ταράχτηκε τόσο. Ἐνα ὄνειρο, ἓνα ἐπίμονο ὄνειρο, τὴν πείραξε ὅλη τὴ νύχτα. Εὐπνοῦσε, μὰ σὰν ξαναποκοι-μώταν, πάλι τὸ ἴδιο ὄνειρο, πὶο ζωηρὸ μιώταν, πάλι τὸ ἴδιο ὄνειρο, πὶο ζωνρὸ καὶ πὶο ἐπίμονο τὴν πείραζε. Πράμ-καὶ πὶο ἐπίμονο σ' ὄνειρο τᾶβλεπε καὶ ποῦ ποτὲ δὲν εἶχε συλλάβει ὁ νοῦς της.

Τὸ ὄνειρό αὐτὸ τὴ τάραιξε κυρίο-λεχτικά, τὴ φόβιζε. Μαζεύτηκε σὲ μιὰ γωνιά τοῦ κρεβατιοῦ κι' ἀποφάσισε νὰ μὴν κοιμηθῇ ὡς ποῦ νὰ ξημερώσῃ, γιὰ νὰ μὴ δῇ πάλι τὸ τρομαχτικὸ αὐτὸ ὄνειρο. Μὰ ἄθελά της ἀποκοι-μήθηκε. Καὶ τώρα πὶο χειρότερο, πὶο ἀπαίσιο καὶ πὶο τρομαχτικὸ, σὰν ζων-τανὴ εἰκόνα φανερώθηκε μπροστά της. Καὶ σὰν ξύπνησε, πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι της, ντύθηκε καὶ κάθισε στὸ μικρὸ παραθύρου τοῦ σπιτιοῦ, κυτ-τάζοντας τὸν οὐρανὸ καὶ προσπα-θώντας νὰ διώξῃ τὸ ὄνειρο ποῦ ἡ ἀπαίσια εἰκόνα τοῦ τῆς φαινόταν πῶς ἦταν μπροστά της.

Σιγὰ - σιγὰ τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας ἄρχισε νὰ διαλύεται καὶ νὰ ξαπλώνεται τὸ φῶς τῆς μέρας.

Φαρισστημένη γι' αὐτὸ, σηκώθηκε, ἔτρεξε στὸ κρεβάτι τοῦ πατέρα της καὶ τὸν ξύπνησε γιὰ τὴ δουλειὰ.

Ὑστερα, ἀφοῦ τοῦ ἐτοίμασε νὰ φάῃ κάτι, τοῦ τὸ ἔφερε, προσπαθώντας νὰ δώσῃ ἓνα χαρούμενο ὕφος στὸ ἀλλαγ-μένο πρόσωπό της.

Μὰ ὁ γέρω - Θάνος ποῦ ἀπὸ πολλὴ ὥρα παρακολουθοῦσε τὴ κόρη του, δὲ γελάστηκε ἀπὸ τὴ προσποίηση αὐτὴ καὶ μ' ἓνα τόνο γεμάτο στοργὴ τῆς εἶπε:

— Τί ἔχεις Εὐδοκία; γιατί εἶς' ἔτσι σήμερα; Μὰ κείνη προσποιήθηκε πάλι καὶ τοῦπε: Δὲν ἔχω τίποτα, πατέρα. Βαρυκοιμήθηκα ἀπόψε. Αὐτὸ εἶναι.

Ὁ γέρω Θάνος μ' ὅλο ποῦ δὲ πείσ-τηκε, δὲν εἶπε τίποτ' ἄλλο. Σηκώθηκε μονάχα, πῆρε ὅ,τι τοῦ χρειάζόταν γιὰ τὴ δουλειὰ, κι' ἔφυγε.

Ὁλημέρα δούλευε. Δούλευε χωρὶς καθόλου νὰ σηκώνῃ τὸ κεφάλι. Δούλευε ἔχοντας στὸ νοῦ τις πὶο τρο-μερὲς σκέψεις. Ἡ πρωῖνὴ κατάστασις τῆς κόρης του τὸν ἀνυποχτοῦσε φοβερά. Γιατί τάχα ἦταν ἔτσι; Τί τῆς συνέ-βαινε; Πῶς τὸ ἀμέριμνο κορίτσι εἶχε τόσο μεταβληθεῖ.

Ἦθελε τώρα νὰ τρέξῃ κοντὰ της καὶ νὰ μὴ φύγῃ ποτὲ πιά. Μὰ ὁ ἐπιστάτης τοῦ Ἀγᾶ στεκόταν ἀπὸ πάνω μὲ τὸ βούρδουλα καὶ χτυποῦσε κείνον ποῦθελε νὰ σταματήσει, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ἀνάσα του. Γι' αὐτὸ ἔσκυψε τὸ κεφάλι ἀκόμα περισσότερο καὶ δούλευε.

Διπλῇ τοῦ φάνηκε ἡ μέρα αὐτὴ. Τί ἀγωνία. Τί παράξενα προαισθήματα. Τοῦ φαινόταν πῶς εἶχε ἀπότομα γεράσει. Σκεφτόταν πόσο διαφορετικὰ ἦταν χτὲς καὶ πόσο εἶχε ἀλλάξῃ σήμερα. Συχνὰ ὁ ἐπιστάτης τὸν παρατηροῦσε

γιατί κάμποσες φορὲς στὶς σκέψεις του σταματοῦσε τὴ δουλειὰ.

Καὶ σὰν ἔσβυσε ἡ μέρα κι' ἦρτε τὸ βράδυ, ἔφυγε σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν γιὰ τὸ σπῖτι του. Ὅταν κοντοξύγωσε, κυττοῦσε νὰ δῇ τὴ κόρη του στὴν πόρτα, γελαστὴ καὶ χαρούμενη, νὰ τὸν περιμένῃ.

Τίποτα ὅμως. Ἡ πόρτα ἦταν ἀνοι-χτή, μὰ κανεὶς ἐκεῖ. Ἀνῆσυχος, ἔτρεξε μέσα στὸ σπῖτι, φωνάζοντας:

— Εὐδοκία! Εὐδοκία!

Μὰ τίποτα, καμμιὰ φωνὴ καμμιὰ ἀπάντησις. Ἐψαξε ὅλο τὸ σπῖτι μήπως κοιμόταν. Τοῦ κάκου ὅμως. Ὅλα στὴ θέσι τους. Μονάχα αὐτὴ ἔλειπε. Βγήκε ἔξω τρέχοντας σὰν τρελλὸς καὶ φωνά-ζοντας τὴν κόρη του. Μὰ ἡ Εὐδοκία ἦταν μακριὰ καὶ δὲν τὸν ἄκουε. Τοῦ κάκου ἔψαξε σ' ὅλα τὰ μέρη καὶ τοῦ κάκου φώναξε. Ἡ Εὐδοκία δὲ φαινό-τανε πονθενά.

Τρέχοντας ἔφτασε ὅξω ἀπὸ τὸ σπῖτι μιανοῦ γέρω - Τοῦρκου, ποῦ τὸν εἶχε γνωρίσει ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια ποῦχε ἔρτει ἐκεῖ. Καθόταν στὴν αὐλὴ καὶ μόλις τὸν εἶδε τοῦπε.

— Εἶδες πονθενά τὴν κόρη μου;

ÉMILE VERHAEREN

INSATIABLEMENT

Μὲ δόντια φρενιασμένα, πόρνα,
Τὸ βράδυ πλέριο ἀπ' τις βρωμίες καθεμερινῆς ἀπάτης,
Χτηνώδεια, τὴν ἴδια μου καρδιά δαγκώνω μέσα μου
Καὶ τὴ σαρκᾶζω στρέφοντας στοὺς Θεοὺς τὰ βάσανά της.

Πέρα μακριὰ ἓνας οὐρανός, ἀνάβει, φλογοποράσινος,
Καὶ μιὰ γωνιά τῆς θάλασσας δεσπόζει — κυματίνες
Φλόγες δρομῶν στοὺς σκόπελους ποῦ ἀπὸ κραυγὲς καὶ ἀπὸ λυγμοὺς
Τρύπιοι, πληγὲς φαντάζουνε ἀνοιγμένες.

Στὸ βράδυ αὐτὸ τοῦ μαρτυρίου ἡ καρδιά μου κατορφνίζεται
Ὅταν στὰ βράδια σπίζεται καὶ τρώγεται τὸ κῆμα
Καὶ κατ' ἀπάνον τοὺς χυμᾶ, καὶ σκάζοντας σκορπίζεται
Χρυσόερνρη ἡ ἀρματωσιά του, ἀπ' τις ἀνγκυρόσεις, τριῖμμα.

Καὶ νὰ ποῦ μοῦ ἔρχεται ἡ χαρὰ νὰ τυραννιέμαι μόνος μόν
Γιατὶ τὸ θέλω, καὶ μεθῶ μὲ τὰ ποῦ χόνω δάκρυα,
Δὲ βλαστημᾶ ἡ περηφάνια μου, κι' ὅσο γανγίζει ὁ πόνος μου
Τόσο κορώνει καὶ μεθᾶ, μεθῶσι δίχως ἄκρη.

Κεντρίζω τις κακίες μου, τοὺς πόνους μου, καὶ λησμονῶ
Τῆς πλείας μου παραλυσίας τὴν ἀσθυστὴν ἀγία,
Κι' ὅταν τὸ κῆπελλο ἀνυψώνει, μὲ τὰ κατακάθια του
Τὸ βράδυ, τὸ ρουφῶ μὲ λαιμαργία.

LES SOIRS

Ξ. Π.

—Μά, ἂν δὲ κάνω λάθος, τὴν πῆραν δῶ καὶ κάμποση ὥρα δυὸ Τοῦρκοι καὶ πῆραν τὸ δρόμο τῆς Πάτρας, τοῦπε ἀσυγκίνητος καὶ ἀτάραχος ὁ γέρω - Τοῦρκος. Ὁ πατέρας τῆς Εὐδοκίας, κόντεψε νὰ πέσῃ κάτω. Τ' αὐτιά του βούιζαν. Τὰ λόγια τοῦ Τοῦρκου ἀντή-χισαν ἀπαίσια στὴν ἀκοή του. Κόντεψε νὰ τρελλαθῇ. Θέλησε νὰ μιλήσῃ, νὰ ρωτήσῃ καὶ τοῦταν ἀδύνατο. Δὲ μπο-ροῦσε νὰ βγάλῃ μιλιὰ.

Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ, τινάχτηκε κι' ἄρχισε νὰ τρέχῃ. Ἐνα τρέξιμο τρελλό, ποῦ θὰ τὸ ζήλευε κι' ὁ καλύτερος δρο-μέας. Ποῦ πήγαινε; στὴν Πάτρα.

Σὰν ἔφτασε στὴ πόλιν ἦταν νύχτα. Καὶ ἔτρεχε, ἔτρεχε ἀκόμα τὸ τρελλό του τρέξιμο, χωρὶς καθόλου νὰ κόψῃ τὸ δρόμο του. Μὰ ἓνα Τουρκικὸ περὶ-ποῦλο τὸν ὑποπτεύτηκε. Τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἔφεραν στὴ φυλακή.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸν κράμασαν γιατί νόμισαν πῶς ἔφερεν κάποιο μήνυμα γιὰ ἐπαναστατικὸ κίνημα, ἐνῶ ἡ κόρη του ἀτιμαζόταν μὲς' στὸ χαρέμι τοῦ Πασσᾶ.

Ἰούλιος 1929.

ΜΙΝΩΣ ΜΠΟΔΙΑΝΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΥΡΥΛΟΙ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΜΕ ΜΙΑΝ ΑΡΚΟΥΔΑ

του HJALMAR PETTERSEN

ταν στον Αύγουστο του 1883, στο Αουγκπιλα-τούτ, στο έστωτικό της χώρας Παιμαγκλόν. Στο Αουγκπιλατούτ δεν είναι παρά δυο μόνο γροιν-λανδικά σπίτια. Στὸν καθόντουσαν τρείς κυνηγοὶ φωκιῶν με τὶς οἰκογένειές τους, ὁ Βενιαμὴν ἢ Ἀκατίτ, ὁ Ἰσαὰκ ἢ Οὐμαγγογιόκ κι' ὁ Μαυρίκιος· στ' ἄλλο καθόταν ὁ Μαθιός, ποὺ τὸν φωνάζαμε πάντοτε μετὰ τὸ παρτσούκλι του Οὐλοκακαγγαμίκ. Ἦταν ἑβδομήντα χρόνων, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ πηγαίνει συχνὰ στὸ κυνήγι· καὶ πολλὲς φορὲς εἶχε σκοτώσει μονάχος του ἀρκουῖδα.

Μία Κυριακή, οἱ ἄλλοι κυνηγοὶ τοῦ τόπου εἶχαν φύγει καὶ μέινανε μόνοι μετὰ τὸ Μαθιό, ὅταν ὁ γιὸς τοῦ Βενιαμίν, ποῦχε βγεῖ ἔξω, γύρισε γρήγορα φωνάζοντας πὼς μία μεγάλη ἀρκουῖδα ἦτανε μπροστὰ στὴν πόρτα κι' ἔτρωγε τὸ φυλαγμένο ξύγκι. Ἐγὼ φοβήθηκα, καὶ ὁ γερο-Μαθιὸς δὲν ἔκρυψε τὴ χαρὰ του.

— Ὡραῖο νέο, φώναξε, τρέχω.

Σηκώθηκε βιαστικά κι' ἔφαξε παντοῦ. Νόμιζα πὼς θά'οραζε κανένα μεγάλο μαχαῖρι, μὰ αὐτὸς πῆρε ἕνα τόσο μικρό, ποὺ κρυβότανε σχεδὸν τελείως μες στὴ γροθιά του. Τί μπορούσε νὰ τοῦ χρησιμεύει αὐτὸ μπροστὰ στὴ χοντρή γούνα καὶ στὸ χοντρὸ πετσί τῆς ἀρκουῖδας;

Οἱ γυναῖκες ποὺ ἦτανε μαζί μας δὲ θελήσανε ν' ἀφίσουν τὸν γέρο νὰ βγῇ. Εἶχανε λύσει τὰ μαλλιά τους καὶ τ' ἀπλώνανε στοὺς ὤμους τους γιὰ νὰ τρομάζουν τὴν ἀρκουῖδα ἂν παρουσιαζότανε, καὶ νὰ τὴν κάμουνε νὰ νομίσῃ πὼς ἔχει νὰ κάμῃ με ἄντρες, γιατί, καθὼς νομίζουμε στὸν τόπο μας, ἡ ἀρκουῖδα εἶναι πολὺ ἔξυπνη, καὶ δὲν ἔχει λιγώτερο μυαλὸ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο.

Φοβόμαστε μὴ σκεφθῇ νὰ τρυπήσῃ

τὸ τῆμα τοῦ παραθύρου, ποῦτανε φτιασμένο ἀπὸ ἔντερο φάλαινας καὶ νὰ μπῇ ἀπὸ κεῖ. Ἐγὼ θέλησα νὰ πάρω τὸ τσεκούρι, μὰ οἱ γυναῖκες μοῦπαν πὼς τὸχαν φυλάξει στὸ ἄλλο σπίτι. Τὴ στιγμὴ ἐκείνῃ εἶδα ἕνα ὄλλο (γυναίκειο μαχαῖρι), ποῦχε ἀφίσει ἡ μιά πάνου στὸ τραπέζι, πλάι στὴ λάμπα. Τὸ πῆρα, πῆρα κι' ἕνα κομμάτι ξύλο ποῦταν ἐκεῖ, καὶ ποῦθελα νὰ τὸ χρησιμοποίσω γιὰ λαβή, ὅταν ἀκουσα κάποια νὰ μοῦ φωνάζῃ:

— Δῶσε μοῦ το, εἶμαι πιὸ παλλι-κάρι ἀπὸ σένα.

Ἦταν ἡ κόρη τοῦ Μαθιοῦ, ἡ χῆρα. Μοῦ πῆρε τὸ μαχαῖρι καὶ τὸ ξύλο. Τότε μία γυναίκα ἔλυσε τὶς μπόττες της καὶ τριγύριζε κουτσαίνοντας τὴν κάμαρα ἐνῶ συγχρόνως μάζευε ἄχυρα καὶ τᾶπλεκε. Ἐλεγε πὼς μ' αὐτὸ ἡ ἀρκουῖδα θά'κανε τὴ δύναμή της.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ γερο-Μαθιὸς εἶχε γλυτώσει ἀπ' τὰ χέρια τῶν γυναικῶν ποὺ τὸν κρατούσανε κι' ὁρμοῦσε ἔξω. Τὸν ἀκολούθησα, καὶ τὸν ἔφτασα πρὶν περάσει τὸ διάδρομο τοῦ σπιτιοῦ.

Μοῦκανε νόημα νὰ μὴ μιλάω.

— Μὴ μιλάς, μοῦ ψιθύρισε, θὰ τὴν ἀναγκάσω νὰ φύγῃ.

Ὁ Μαθιὸς εἶχε ἀφίσει τὸ τουφέκι του στὸ καμάκι, λίγα βήματα πέρα ἀπ' τὴν κατοικία. Ἄμα εἶδε τὴν ἀρκουῖδα νὰ περνᾷ μπροστὰ ἀπ' τὴν βάρκα του, διευθύνθηκε μόνος του κατὰ κεῖ. Στάθηκε μπροστὰ στὸ σπίτι, κι' εἶδα τὴν ἀρκουῖδα νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ προχωρῇ μουγγρίζοντας κατὰ τὸ Μαθιό. Τρόμαξα κι' ἔτρεξα γρήγορα στὸ ἄλλο σπίτι κλείνοντας πίσω μου τὴν πόρτα με τέτοια δύναμη, ποῦπεσα χάμου. Ἀπ' τὸ παράθυρο ἔβλεπα τὴν ἀρκουῖδα καὶ τὸ Μαθιὸ νὰ κυττάζουνται ἑτοιμοὶ ν' ἀρπαχτοῦνε.

Ὁ γέρος ἔξερεθίζε, με κάθε εἶδους κινήσεις καὶ μορφασμοὺς τὸ ζῶο, ποὺ

μουγγρίζε ἀνοίγοντας διάπλατα τὸ στόμα του. Ἄξαφνα ὁ Μαθιός, ποὺ στηριζότανε στὸ καγιάκ του, τράβηξε. Τώρα ποὺ δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος, βγῆκα ἔξω, καὶ τὸν εἶδα ν' ἀνοίγῃ τὴν πληγὴ μετὰ τὸ μαχαῖρι ποῦχουνε γιὰ νὰ χτυπᾶν τὶς φώκες καὶ νὰ φωνάζῃ μετὰ τὴν δύναμη λέγοντάς μας πὼς δὲν ὑπάρχει πιά φόβος καὶ πὼς μποροῦμε νὰ πλησιάσουμε.

Οἱ γυναῖκες τρέξανε γρήγορα. Σὰν ἔφτάσανε κοντὰ στὴ σκοτωμένη ἀρκουῖδα, γονάτισαν ἡ μιά μετὰ τὴν ἄλλη καὶ βουτήξανε τὰ χέρια τους στὴν ἀνοιχτὴ πληγὴ, γιὰ νὰ πιούν τὸ αἷμα, καὶ νὰ πῇ ὕστερα ἡ κάθε μία ποῖδ μέρος τοῦ ζώου προτιμοῦσε. Μοῦπανε καὶ μένα νὰ πιῶ αἷμα, καὶ ζήτησα μοῦτι, ἀλλὰ μοῦ ἀπήντησαν πὼς ὅλα τὰ πόδια ἦταν δοσμένα, καὶ πὼς εἶχα παραλείψει νὰ ἐγγίσω τὸ ζῶο, ἄμα ἔφτασα. Ἡ γυναίκα τοῦ Βενιαμίν πῆγε νὰ φέρῃ νερὸ κι' ἄμα ξανά'ρθε μᾶς ἔδωσε νὰ πιοῦμε ὅλοι ἀπ' τὸ ἴδιο φλητζάνι κι' ἄς μὴ διψάγαμε. Τόκανε αὐτὸ, καθὼς εἶπε, γιὰ νὰ τὴν τύχῃ ὁ γιὸς της στὸ κυνήγι τῆς ἀρκουῖδας. Ὅσο γιὰ τὸ αἷμα ποὺ ἤπιαμε, ἦταν μιά ἔνδειξη σεβασμοῦ γιὰ τὴν ἀρκουῖδα.

Πρὶν γδάρουνε τὸ ζῶο, ὅλες οἱ γυναῖκες ἀρχίσανε νὰ χτυπᾶνε τὸ δέρμα του, φωνάζοντας:

— Εἶσαι παχειά! παχειά! τετράπαχη!

Αὐτὸ εἶναι κοπλιμέντο, γιατί γενικῶς ὅλες οἱ ἀρκουῖδες εἶναι πολὺ παχειές, ἀλλὰ πρὸς μεγάλη μας ἐκπλήξη, ὅταν ἀρχίσαμε τὸ γδάρσιμο ἤυραμε πὼς τὸ ζῶο ἦταν ἐξαιρετικὰ ἀχάμνο.

Τοῦ κόψαμε τὸ κεφάλι καὶ τὸ φέραμε σπίτι. Ἐγὼ ἀκολούθησα τοὺς ἄλλους γιὰ νὰ ἰδῶ τί θὰ γινότανε, γιατί ἤξερα πὼς ἀπὸ δεισιδαιμονία θὰ κάνανε κάτι εἰδικὲς τελετές.

Στὴν ἀρχὴ τοποθετήσανε τὸ κεφάλι πάνου στὸ στήριγμα τῆς λάμπας, μετὰ τὸ πρόσωπο γυρισμένο πρὸς τὰ νοτιο-ανατολικά.

Βουλῶσανε τὰ ρουθούνια καὶ τὶς τρῦπες τῶν ματιῶν μετὰ ὑπόλειμμα λαδιοῦ φαλαίνας καὶ στολίσανε τὸ κεφάλι της μετὰ κάθε εἶδους μικροπράγματα κομμάτια ἀπὸ μετσοσόλες, μαχαῖρια μικρά, γυάλινες χάντρες, ροκανίδια, κτλ.

Τὸ γύρισμα πρὸς τὰ νοτιοανατολικά ἐσήμαινε πὼς ἀπὸ κεῖ ἦρθε ἡ ἀρκουῖδα. Τὰ ρουθούνια της τὰ φράζονε γιὰ νὰ ἐμποδίσουνε τὴν ἀρκουῖ-

δες, ποὺ θὰ κυνηγήσουν ἄλλοτε, νὰ μωρίζονται τὸν ἄνθρωπο· τῆς βάνουνε καὶ ξύγκι στὸ στόμα, γιατί ἔξερνε πὼς τῆς ἀρέσει· τῆς στολίζουνε τὸ κεφάλι μετὰ διάφορα πράγματα ἐπειδὴ νομίζουνε πὼς τὰ θέλουν οἱ θεοί, καὶ πὼς αὐτοὶ ἔστειλαν τὴν ἀρκουῖδα· κι' ἐπειδὴ ἔχουν τὴν ἰδέα πὼς ἡ ἀρκουῖδα δὲν ξαναγυρίζει σ' αὐτοὺς παρὰ ὕστερα ἀπὸ πέντε μέρες, δὲν τρῶνε τὸ κεφάλι της, πρὶν περάσουν οἱ πέντε μέρες, γιατί ἄλλιως ἡ ψυχὴ τῆς ἀρκουῖδας θὰ πέθαινε στὸ δρόμο, κι' οἱ πρόγονοι θὰ χάνανε τὰ στολίδιά.

Κλείνουν ἐπίσης καὶ τὴν τρύπα ποῦχε τὸ κεφάλι στὴ θέσῃ ποὺ κόπηκε ἀπὸ τὸ λαίμα, γιὰ νὰ μὴ χάσῃ ἡ ἀρκουῖδα τὸ αἷμα της στὸ δρόμο.

Ἐγὼ νομίζω πὼς ὅλα αὐτὰ εἶναι εἰδωλολατρία καὶ δεισιδαιμονία· ἀλλὰ οἱ πρόγονοί μας, ποῦταν εἰδωλολάτρες, πιστεύανε, ἀκράδαντα, πὼς ὅχι μόνο οἱ ζωντανοί, ἀλλὰ κι' οἱ πεθαμένοι ἔχουνε μιὰ ψυχὴ, ποὺ δὲν πρόκει νὰ συγχυθῇ μετὰ τὴν ἀθάνατη ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Κι' αὐτὲς οἱ ἰδέες διατηροῦνται ἀκόμα, κι' ἄς εἰσέχθῃ ὁ χριστιανισμὸς στὴ νότιο Γροινλανδία, ἐπειδὴ δὲν περνάει χρόνος χωρὶς οἱ ἄνθρωποι τῆς χώρας μας νὰ ἄρθουνε σὲ σχέση μετὰ τοὺς εἰδωλολάτρες τῆς ἀνατολικῆς πόλης.

Ἐφυγα ἀπ' τὸ Αουγκπιλατούτ στὰ 1885, καὶ δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν ὑπάρχουν ἀκόμα οἰκογένειες ποὺ μέινανε πιστὲς στὴ λατρεία τῆς ἀρκουῖδας. Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα μέρη, ἐκεῖ ἀκού-σταν μόνο ἔχουνε τὴ λατρεία αὐτή.

Δὲν μοῦπανε ποῖα μέρα θὰ μαγερεύανε τὸ κεφάλι τῆς ἀρκουῖδας, μὰ ἕνα πρωὶ μετὰ προσκαλέσανε χωρὶς ἄλλη προειδοποίηση στὸ τραπέζι. Ἐγὼ δὲν περίμενα νὰ μοῦ δώσουν ἄδεια γιὰ νὰ κόψω μετὰ τὸ μαχαῖρι τὸ στόμα τοῦ ζώου, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι μοῦ τ' ἀρπάξανε ἀπ' τὰ χέρια καὶ μοῦ φωνάζανε πὼς τόλμησα νὰ κάνω αὐτό. Τοὺς εἶπα καθαρά πὼς δὲν πιστεύω καθόλου σ' ὅσα λέγανε πὼς τρέπει νὰ γίνονται ἄμα σκοτωθεῖ μιά ἀρκουῖδα. Ἐκεῖνοι προσπαθῆσαν νὰ με πείσουν πὼς εἶχα ἀδικο.

— Ποτέ σου δὲ θὰ σκοτώσῃς ἀρκουῖδα μοῦ λέγανε.

— Ἴσως, ἀπήντησα γελώντας γιατί εἶμαι τόσο μύωψ, ποὺ ἡ ἀρκουῖδα θὰ πρόφτανε νὰ μοῦ γλύψῃ τὰ μούτρα πρὶν τὴν καταλάβω.

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ XIII

ἔων ὁ Π', ὁ πάπας ὁ ὁποῖος ἐπὶ δολοκλήρην εἰκοσπενταετία ἀπέτελλεσε τὸ καύχημα τοῦ παπικοῦ θρόνου, δὲν ἦτο μόνο ἕνας πνευματικὸς ἀρχηγὸς σπα-νίας ἱκανότητος, ἀντάξιος πραγματικῶς τοῦ δὴν λουὶ προορισμοῦ του καὶ ἐνδε-δειγμένος ποιμὴν τῆς ἀπεράντου ποιμνῆς του, ἀλλ'· εἶναι συγχρόνως καὶ μία ἀπὸ τὰς ἐξοχωτέρας φυσιογνωμίας τῆς συγχρόνου διανοήσεως. Πνεῦμα μετὰ εὐρυτάτους ὁρίζοντας κατεῖχε τὴν κοινωνιολογικὴν ἐπιστήμην κατὰ εἶδος καὶ εἰς τὴν περιήρησιν ἐγκύκλιόν του «Regum novarum» ἐξετάζει τὰ νεώ-τερα κοινωνικὰ προβλήματα μετὰ ἐξαιρετικὴν ἐξυμνείαν καὶ βαθύτητα σκέψεως, ἀντικροῦντας μετὰ ζωντανὰ ἐπιχειρήματα τὴν δοξασίαν τῆς Μαρξικῆς θεωρίας.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ εἶναι ἀγνωστον ἀπὸ τοὺς πολλοὺς εἶναι πὼς ὁ Λέων δ' Π', στὰ μικρὰ τὸν χρόνιον, ὅταν ἦταν ἀκόμη Ἰωακείμ Πέτσι, εἶχε ἀσχοληθεῖ καὶ μετὰ τῆς λογοτεχνίας καὶ ἄφαισε μερικά ποιήματα, ποὺ δείχνουν πὼς μέσα στὸ ἔξοχον αὐτὸ πνεῦμα κρυβότανε μιά λεπτὴ καρδιά.

Τὸ πρῶτον τοῦ ποιήματος τὸ συνέθεσε σὲ ἡλικία δώδεκα ἐτῶν, τὴν ἰδίαν μέραν ποὺ ἔκανε τὴν πρώτη του μετάληψιν. Τὸ ἀφιέρωνε στὸν ἅγιον Λουδοβίκον ντὲ Γκονζάγκ, ποὺ συνειπίπτε νὰ ἐορτάζῃ τὴ μέραν ἐκείνην. Ἦταν γραμμένο Ἰταλικά, μετὰ ἀπλότηταν, μετὰ χάρι, ἀλλὰ καὶ μετὰ πραγματικὸν αἰσθημα.

Questo, cui stanno appie turbate devote,
È di Luigi il simulacro santo
L'arte, che lo forma, dimonstra quanto
Colla nature gareggiar si puote.

Tale il color delle verginee gote
Quando scendeva a inumidire il pianto.
Tale era delle luci il dolce incanto,
Quand'egli in Christo le teneva immote.

Pur se le forme del leggiadro viso
Si ben espresse la maestra mano
L'idea dell'alma sua qui non ravviso.

Ah! vanti pure alto valor sovrano
Ma un alma effigiar di paradiso
Artefice mortal presume invano.

Ὁ ποιητικὸς οἶστρος τοῦ Ἰωακείμ Πέτσι δὲν τὸν ἐγκατέλειψε· ὅταν ἦταν μαθητὴς στὸ κολλέγιο τῆς Βιτέρμπι παρουσιάσε ἀρκετὰ ποιήματα, ἀλλὰ τὰ περισσότερα χάθηκαν. Ἐλάχιστοι λατινικοὶ στίχοι κατάρθωσαν νὰ διασωθοῦν μεταξὺ τῶν βιβλίων καὶ ἕνα κομμάτι γραμμένο ὅπως καὶ τὸ πρῶτον γιὰ τὸν Λουδοβίκον ντὲ Γκονζάγκ, τὴν 21 Ἰου-νίου 1823, ὅταν ὁ μέλλων πάπας εἶχε ἡλικίαν δεκατριῶν μόλις ἐτῶν. Ἀπὸ μικρὸς ἔδει-χνε τὸ θαυμάσιον ποὺ κρυβόταν μέσα στὰ παιδικὰ τὸν στήθιν. Καὶ βλέποντας τὴν τε-λεχὴ τῶν στίχων τοῦ θά μπορούσε νὰ ἐπαναλάβῃ κανεὶς τὸ ἀρχαῖον: Tu Marcel-
lus eris! Ἀλλὰ μὴ φωνὴ ἀνώτερη, ἐνδομήχη, μυσητριώδης, εἶχε προφητεύσῃ πὼς ὁ Ἰωακείμ Πέτσι προωριζέτο γιὰ ἕνα ἀξίωμα, ποὺ δὲν μπορούσε ποτὲ νὰ περιμένῃ ὁ αὐ-
τὸς ὅτις τῆς Ὀκταβίας παρ' ὅλην τὴν τέχνην τοῦ Βιργιλίου, καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆς τοῦ φώ-
χης γιὸς τῆς Pontifex eris! Παραθέτομε αὐτὸ τὸ ποιήμα, σὰν ἕνα δείγμα τῆς περιέργης
ναῖς: Tu Pontifex eris! Παραθέτομε αὐτὸ τὸ ποιήμα, σὰν ἕνα δείγμα τῆς περιέργης
αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἐχειρίζετο τὴν πέννα μετὰ τὴν ἰδίαν εὐκολίαν μετὰ τὴν
ὁποία διηθῶνε τὴν τέχνην τῆς ἐκκλησίας.

O dive, sedes qui superas tenes,
Quem blanda mentis per mala prædicant
Servasse præsentam pudicas,
Et veneris domuisse flammam.

Hoc igne lactus te prece plurima
Mortalis ambit, te facilem vocat.
Utumque per calles dolosos
Carpit item dubium juvenis.

Tueare dexter, quæ studiis bonis
Formanda, pubem, tuque cupidines
Innato vesani tenellis
Ex animis elementa vellat.

Heu! per nefastum quam ruinis scellus!
Heu! pure scondam pectora, sordidae
Quæ decoloravere labes,
Et nimis tenuere potæ.

Tristes recedant o utinam notæ!
Vitæque dones fila retexere,
Quo rursus in nobis imago
Emineat speciosa patris.

Αὐτὴ ποὺ μπροστὰ τῆς γονατίζει
τὸ πλῆθος ποὺ πιστεύει.
Εἶναι ἡ ἁγία εἰκόνα τοῦ Λουδοβίκου:
Ἡ τέχνη τῆς μάς φανερώνει ὡς ποῦ
τὴ φύσιν νὰ ζυγώσῃ μύθεος.

Τέτοιο ἦταν τὸ χρῶμα στὰ παρθενικά του μά-
[γούλα]
Ὅταν πάνω τους κυλοῦσαν καὶ τὰ νότιζαν
[τὰ δάκρυα]
Τέτοια ἦταν ἡ γλυκειὰ γοητεία τῶν ματιῶν του
Σὰν τὰ στήθιν ἀπάνω στὸ Χρῆστο.

Κι' ὅμως ἂν ἡ μορφὴ τοῦ ἀγγελικοῦ προσώπου
ζωγραφίστηκε καλὰ ἀπὸ μαστόρου χέρι
τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ δὲν ἀντιμετώριζε.
Ἄς θαυμάζονε τὴν ἀξία τοῦ ζωγράφου
τοῦ παραδείσου μιὰ ψυχὴν νὰ ζωγραφίσῃ
θνητὸς τεχνίτης, τὸ νομίζω ἀδύνατον.

Ὁ ἄγιος, ὁ ποὺ στοὺς πλατειοὺς κυριαγ-
[χρῆς] οὐρανούς,
Σὲ μακαρίζουμε, ποὺ μετὰ στοὺς πειρασμούς
Βάστηξες πάντα τὴν ἀγνότητα [τῆς ζωῆς]
Καὶ δάμασες τοῦ πάθους τὴν φιλόφρον.
Ἀπ' τὴν φωτιὰ αὐτὴ φλέγονται, κι' ὅλο μετὰ
[προσευχῆς],
Σὲ ἱκετεύουν οἱ θνητοὶ καὶ σὲ καλεῖ ἡ νεότης
Ὅταν πάνω σ' ἀπατηλοὺς δρόμους
Προχωρεῖ διστακτικά.
Προσπάτεψέ τὴν τὴν νεότητα καὶ οἱ καλὲς
Θὰ τὴν διαπλάσουν, καὶ τὰ πάθη [ισοποδῆς],
Ποὺ μετὰ στίς νεαρές τοὺς φλέβες ἀνάβουν
Διῶξε τὰ ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν ψυχὴν
Ὡχ! ποῖος χεῖμαρος μᾶς παρασέρνει
[πρὸς τὴν καταστροφή],
Ὡχ! πόσα σιγήθαι, ἄλλοτε ἀγνά
Ἐφθίοναν οἱ ταπεινὲς πνοές.
Καὶ κατέβαλαν οἱ βαθύτερες πτώσεις.
Σβέσσε λοιπὸν κάθε σκιά ἀπὸ μιὰ τέτοια εἰκόνα
Καὶ δώσε μου τὸν πίνακα νὰ τὸν ἐπιδιορθώσω
Γιὰ νὰ χαράξω πάνω
Τὴν ἰδωδὴ μορφὴν τοῦ Πατρός.

Το κοινωνικό μας πρόβλημα

ΕΨΗΦΙΣΘΗΚΕ ειδικός νόμος και τα δικαστήρια δικάζουν αυστηρότερα όσους κάνουν και την πιο παραμικρή απόπειρα διασαλεύσεως της τάξεως ή την πιο φαιδρά προσπάθεια κομμουνιστικού προπαγανδισμού. Έτσι πολλοί άνθρωποι ήσυχάζουν και άλλοι πιστεύουν ότι με αυτόν τον τρόπο το πολύπλοκο κοινωνικό πρόβλημα βαδίζει προς τη λύση του. Είναι όμως προσβολή κατά της στοιχειώδους νοημοσύνης και του πιο αλλοίωτου ανθρώπου κάθε απόπειρα για να πεισθῇ ότι όλα αυτά είναι φαιδρά κατασκευάσματα ανθρώπων που δεν σκέπτονται. Γιατί είναι στοιχειώδης αρχή ότι τα κοινωνικά ζητήματα ποτέ, σε κανένα μέρος του κόσμου, δεν ελύθησαν με τα δικαστήρια ή την αστυνομία. Και μια κοινωνία δεν μπορεί βέβαια να κοιμάται ήσυχη όταν βλέπει πως με μέτρα καταστολής εκδηλώσεων και όχι με μέτρα προλήψεως και εξαφανίσεως αιτίων γίνεται απόπειρα θεραπείας του κοινωνικού κακού.

Και τί σημασία έχει η φυλακή ή η εξορία για τον άνθρωπο που πεινά, που δεν μπορεί ούτε σαν κατώτερο ζώο να ζήσει, που προσφέρει τη δουλειά του σε ανθρώπους που δεν την χρειάζονται και εις επίμετρον όλων αυτών αντικρύζει την αυστηρότητα αστυνομικών διατάξεων που λές και έχουν γίνει αποκλειστικά γι' αυτόν και όχι για κανέναν άλλον. Τα μέτρα καταστολής και διωγμού τρομοκρατούν όσους επαγγέλλονται τον επαναστάτη, αυτούς που εμπορεύονται τις ιδεολογίες. Τί θα γίνη όμως όταν το επαναστατικό σύνθημα γίνη συνείδηση ανθρώπων που πεινούν, που δυστυχούν, που δεν ξέρουν ποιά από τις δυο καταστροφές να προτιμήσουν, τη δική τους ή μιας γενικότερης ανατροπής; Όταν ένας άνθρωπος έτσι κι' αλλιώς αντικρύζει θάνατο, το ζήτημα της εκλογής δεν θα τον απασχολήσει, πολύ. Αν λοιπόν αντί όλων αυτών που στο κάτω κάτω είναι και η πιο εύκολη και πιο πρόχειρη λύση που μπορεί να σκεφθῇ κανείς, οι άνθρωποι που κυβερνούν, με λαχτάρα και πόνο έσκυβαν πάνω από τη δυστυχία του λαού, έβλεπαν τις ανάγκες του και αντί να επιτρέπουν χίλιες πολυτέλειες και χίλιες άργομισθίες, διέθεταν ποσά που άδικα σκορπίζονται σε πολυτέλειες και ασκοπούς παχυλούς μισθούς, για να ανακουφίσουν τη δυστυχία, αν οι δήμοι και οι κοινότητες επέβαλαν μια μικρή φορολογία των εχόντων υπέρ των μη εχόντων και ώργάνων λαϊκές στέγες και σπίτια και διένειμαν ρούχα και έβρισκαν οι εξ επαγγέλματος επαναστάτες ανθρώπους με διάθεση να παίξουν το κεφάλι τους σ' ένα πείραμα ανατροπής. Για να γίνουν όμως αυτά, χρειάζεται ψυχή, μυαλό και θέληση, πράγματα που λείπουν καθώς φαίνεται, χωρίς να υπάρχει ελπίδα να τα βοηθήσει η αστυνομία όπως τόσα άλλα πράγματα που χάνονται κάθε τόσο.

Κοινωνικές ασφάλειες!

ΑΝΑΜΕΣΑ στα άλλα φαιδρά και ώραϊα που γίνονται στον τόπο μας είναι και η περιούρα που έπιασε τους άρμοδιους να λύσουν το πρόβλημα των κοινωνικών

ασφαλίσεων. Συμβούλια λοιπόν και διαβούλια, επιτροπές και συνέδρια, συγχαρητήρια του Άλμπερ Τομάς και άλλων μερικών και στο τέλος χαρά και ιλαρότης και τα ίδια Παντελάκη μου, τα ίδια Παντελή μου. Μά, προς Θεού, που ζουν μερικοί άνθρωποι; Για ποιές κοινωνικές ασφάλειες μπορούμε να μιλούμε σ' έναν τόπο που δεν υπάρχει και η πιο στοιχειώδης ασφάλεια ζωής και όπου οι διάφοροι Τζατζάδες συζητούν με το κράτος περί λύτρων και άλλων τερπνών;

Πώς έχει το ζήτημα

Ο κ. Ξενόπουλος — ή αγαθότης του οποίου κάποτε ξεπερνά κάθε προσδοκία — εκφράζει τη συμπάθειά του προς τον κ. Φ. Πολίτην διά το πάθημα λέγει που έπαθε, έννοων την τελευταία συζήτηση μεταξύ αυτού και του κ. Μελά εξ άφορησής της «Επανόδου» του Φράνκ. Είναι περιττό να θλιβεται και να συμπαθῇ ο κ. Ξενόπουλος, ούτε το ζήτημα τίθεται όπως το θέτει αυτός. Άπλυστα από τη συζήτηση αυτή έπέισθησαν, και όσο είχαν ακόμη λίγες αμφιβολίες, πόσο σοβαρός άνθρωπος είναι, και πόσο πιστεύει στη δουλειά του ο περίφημος σκηνοθέτης, αναμορφωτής, ήθοποιός και διαφημιστής της Έλευθερας Σκηνής. Το ερώτημα είναι άλλο: Με έργα που θεωρούν γελοία θ' αναμορφώσουν το γούστο του κοινού; Η ή προσπάθειά τους είναι να φτιάσουν μια κοσμική βιτρίνα εξάρτημα παρισινών καταστημάτων στην οποίαν να εκθέτουν, ότι στείλη το Παρίσι; Εκείνο που ήμεις εξ αρχής είπαμε επαληθεύει και με την άρροδο του χρόνου ήμεις και μόνοι, θα δικαιωθούμε και ως προς τα πρόσωπα και ως προς τα πράγματα. Σοβαρές προσπάθειες δεν γίνονται όταν την τέχνη και την πνευματική ζωή τη βλέπουμε διά μέσου του εγωπαθούς ατομισμού μας, ούτε διά μέσου των οικονομικών μας συμφεροντιδίων. Χρειάζονται άνθρωποι με ήθος και ψυχήν για τέτοια πράγματα. Και, επειδή δεν είδαμε ούτε το ένα ούτε το άλλο ανακρούσαμε πρύναν, αδιαφορήσαμε προς το φαινόμενο, προσπαθήσαμε ν' ανασύρουμε την λεοντήν διά να ιδώμεν τον δνον. Δεν πρόκειται λοιπόν κ. Ξενόπουλε περί της έρμηνείας ενός έργου που ούτε ο κ. Μελάς ούτε σεις καταλάβατε αλλά περί πραγμάτων πολύ γνωστών, που όσο κι' αν θέλουμε με θόρυβο και σοβαρές τάχα συζητήσεις να καλύψουμε όσοι περιορίζουμε την Ίερουσαλήμ γνωρίζουμε πολύ καλά και την ουσία τους και την όσμή τους.

Η Ελληνική Λαϊζόν!

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ η Έλληνική σαιζόν. Ο κ. Παύλος Νιρβάνας σ' ένα σημείωμά του εκφράζει το φόβο μήπως η ελληνική σαιζόν δεν καταλήξει σε τίποτε άλλο παρά στο διασυρμό και του αρχαίου και του νεωτέρου πνεύματος. Παραστάσεις αρχαίων τραγωδιών σε αρχαιολογικούς τόπους δεν γίνονται εύκολα. Το πείραμα των Δελφών δεν μπορεί να σταθῇ ως προηγούμενο γιατί δεν νομίζουμε πως θα βρεθῇ ούτε το κράτος πρόθυμο ούτε κανείς ιδιώτης να ξοδέψουν όσα το ζεύγος Σικελιανού για να καταστήσουν καλή την ελιγοήμερη διαμονή στους Δελφούς. Αντιθέτως υπάρχουν βάσιμες πιθανότητες διάφοροι ύποπτοι έκμεταλλευτές — θυμηθῇτε και την τελευταία έορτή του

Σταδίου — να αναλάβουν συστηματικά να ταλαιπωρήσουν τον κόσμο και να δυσφημίσουν τον τόπο σε ένα εκλεκτό ξένο κοινό που την πρώτη φορά θα ξεγελαστή να ταξειδέψη κι' έδω. Από μερικά μάλιστα φαινόμενα υποπτευόμεθα πως μαγειρεύονται πολύ περίεργα πράγματα εις βάρος της Ελλάδος. Υπάρχουν πολλοί έδω που και τα πιο σοβαρά και τα πιο ιερά πράγματα τα βλέπουν διά μέσου της μπακαλουσίνης των. Το κράτος όμως που είναι υποχρεωμένο να προφυλάσσει τον τόπο από τέτοιες περιπέτειες πρέπει να λάβη κάθε μέτρο για να παρεμποδίσει έναν διασυρμό που θα περάσουν πολλά χρόνια για να συγχωρηθῇ και περισσότερα για να ξεχασθῇ.

Άσκησις ενέργειας

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ σημασία έδωκε νομίζουμε η εταιρία των θεατρικών συγγραφέων στο συντάκτι της θεατρικής στήλης κάποιας πρωϊνής εφημερίδας. Τα «Ελληνικά Γράμματα» μάλιστα θα μπορούσαν να προσθέσουν ότι όταν κάποτε κάποιος τους παρουσίασε ένα άρθρο στο οποίο προσπαθούσε ν' αποδείξη ότι το πρόσωπο που κρύβεται πίσω από το «Κάθισμα αριθ. 13» είναι ένας κοινός λογοκλόπος και πως κάποιο έργο του είναι άποφιο κλεμένο από κάποιο Γαλλικό έργο, το περιοδικό άρνήθηκε να δημοσιεύσει το άρθρο εκείνο. Στο λάθος που είχε πέσει λοιπόν χθές ένας άλλος πέφτει σήμερα το «Κάθισμα 13». Ο λόγος δεν είναι ότι πιστεύει σ' αυτό που γράφει αλλά ο άνθρωπος ψοφά για θόρυβο. Αφήστε τον λοιπόν να θορυβῇ με την ελπίδα πως μια και θα μνήν αναπάντητος κάποτε θα κουρασθῇ και θα ήσυχάσει. Κανείς άλλως σε στοιχειώδως σοβαρός δεν έπιστεψε όσα έγραψε το «Κάθισμα 13». Συνεπώς η ενέργεια της εταιρίας ήταν άσκοπη και περιττή.

Προς Έδουάρδον Έρριώ

ΘΑ ήμπορούσε κάλλιστα να σταθῇ ως επίλογος στην πολυώνυμη φιλολογία που ώργισσε περί το όνομα του κ. Έρριώ στις στήλες περιοδικών και εφημερίδων, το χαριτωμένο αυτό τραγουδάκι με το οποίο τον υπεδέχθη ο εκλεκτός συνεργάτης του Παρισινού «Φιγκαρώ» κ. Hugues Delorme επανερχόμενον στη Γαλλία:

La question du Grec

Plus bronzé qu'une négresse;
Plein de graisse et d'allégresse,
Herriot revient de Grèce.
Comme Ulysse, il est heureux
D'avoir fait un beau voyage,
Et, pour peu qu'on l'y engage,
Prodigue en un doux langage
Les éloges chaleureux...

Il détient le monopole
De connaître l'Acropole;
Et sa science équilibrée
Celle d'Homère et Meilhac
Concernant la belle Hélène...
Sur Pénélope et sa laine
Il discours sans perdre haleine
Et répond d'Ithaque au tac.

— « Mais, dit quelqu'un, sans colère,
Dans le programme scolaire
D'où vient que l'on ne tolère
Ce Grec que vous aimez bien,
Et qui, de votre aveu même,
Est l'expression suprême
Du discours et du poème? »
Lors, Edouard, olympien:

— « Pour bien comprendre un mystère
De Delphes ou de Cylthère
Faut être universitaire;
Et le génie athénien,
Et la noble langue grecque
(Quoi que prétende un évêque)
Ne peut s'accorder avecque
L'esprit du Français moyen! »

HUGUES DELORME.

Ο ζωγράφος Οικονομίδης

ΕΝΑΣ άνθρωπος άθόρυβος, όπως κάθε πραγματικός τεχνίτης, είναι και ο ζωγράφος Οικονομίδης από τη Χαλκίδα. Με τεχνική κατάρτιση όχι τυχαία πασχίζει πάντα να στέκεται μέσα στο αυστηρό νόημα της τέχνης. Τίποτε το ψεύτικο στο έργο του, καμιά εκζητήση, αλλά διάθεση πραγματική και πηγαία, πνοή και απλότητα. Τα σχέδιά του που δημοσιεύσαμε στο διήγημα του Σκαρίμπα είναι μια άπαρχή σειράς ολοκληρης σχεδίων, που θα παρουσιάσουν τα «Ελληνικά Γράμματα». Εκείνα μάλιστα που θα κάμουν ξεχωριστή έντύπωση είναι η εικονογράφηση δημοτικών τραγουδιών. Στους τόσους αξιόλογους λοιπόν συνεργάτες ζωγράφους που παρουσίασαν τα «Ελληνικά Γράμματα» προστίθεται τώρα και ο κ. Οικονομίδης, αληθινά διαλεκτός ζωγράφος και πολύτιμος συνεργάτης.

Το καθήκον του Κράτους

ΔΥΟ υπάλληλοι έπεσαν κατά τον πλέον τραγικόν τρόπο θύματα του καθήκοντος των. Στις περιστάσεις αυτές ένα είναι το καθήκον του κράτους; Να πείσει και τους άλλους υπαλλήλους ότι εκείνοι που εκτελούν το καθήκον τους και θυσιάζονται γι' αυτό μπορούν να είναι βέβαιοι πως το κράτος, υπέρ των συμφεροντων του οποίου χάνουν τη ζωή τους, είναι αληθινός και στοργικός προστάτης των οικογενειών των. Γι' αυτό είναι απόλυτος ανάγκη να παραμερίσουν οι γραφειοκρατικές συνήθειες και να δώσουν τη θέση τους σε μια ενέργεια άμεση, σ' ένα μέτρο ξεχωριστό που ν' ασφαλίσει τις οικογένειες των άτυχων θυμάτων και να τις προστατεύσει από τις θλιβερές συνέπειες του δράματος. Αν αυτό δεν γίνη τότε το κράτος μόνο του θα είναι σαν να διακηρύσσει ότι οι υπάλληλοι δεν είναι ανάγκη να είναι αυστηροί και τίμιοι, αλλά έκτακτως ελαστικοί, έτοιμοι να συγκαλύψουν τας ανομίας των άλλων και τας ιδιόκτας των. Στην προκειμένη μάλιστα περίπτωση, που οι υπάλληλοι αυτοί δεν άνηκαν σε στρατιωτική υπηρεσία ή άλλη παρόμοια ώστε να γίνη δεκτή η άποψη ότι είχαν συμβληθῇ με το κράτος ε ν ο ψ ε ι, των κινδύνων της θέσεώς των, αλλά σε υπηρεσία, ειρηνική και ακίνδυνη, το κράτος έχει βαρύντατη ήθική υποχρέωση να τονώσει την έννοια του καθήκοντος στους άλλους υπαλλήλους με μια γενναία προστασία των οικογενειών των θυμάτων. Διαφορετικά δεν θα έχη το δικαίωμα να παραπονέθῃ εις το μέλλον για το κακό ποιόν των υπαλλήλων του.

Η εικόνα του εξωφύλλου μας

ΤΟ σημερινό μας εξώφυλλο είναι έργο του ζωγράφου Μίμη Παπαδημητρίου από τη σειρά των πινάκων που εξωγράφησε στην Αίγυπτο. Οι πίνακες αυτοί, περίπου τριάντα, θα εκτεθούν προσεχώς στην αίθουσα της Ένώσεως των Συντακτών, κατά πάσαν πιθανότητα, και περιλαμβάνουν τύπους από την χώρα του Νείλου, το πεία κ. ά.

«Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ»

Δ. ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

συγκέντρωση τόσο πλήθους ανθρώπων, που καταγινόνταν με τὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες, στὸ ἴδιο μέρος, ἢ ανταλλαγὴ γνώμων, ἢ φυσικὴ ἀμιγλὰ μεταξύ τους, τὸ ἀδιάκοπο κέντρισμα τῆς φιλοδοξίας τους, ὑποκάψανε τὸ ζῆλο τους καὶ τὴ δημιουργικότητά τους, κι' ὅλοι προσπαθοῦσαν νὰ κάμῃ καθένας τους τὸ περισσότερον καὶ τὸ καλύτερον ποὺ μπορούσε. Κ' ἡ παραγωγή τους αὐτὴ, φυσικὸ εἶταν νὰ ζητήσῃ νὰ ἰδῇ τὸ φῶς.

Ἔτσι, στὸ μικρὸ διάστημα ποὺ ἔζησε ὁ «Μαῦρος Γάτος» ἐδῆξαν ἕνα πλῆθος περιοδικὰ, ὅλα καθαρὰ λογοτεχνικά, κι' ὅλα μὲ θυσία τῶν ἐκδοτῶν τους, γιατί τὸ νεοελληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ εἶταν ἀκόμῃ ἐξαιρετικὰ περιορισμένο, κ' ἡ δημοτικὴ μας γλῶσσα, ἡ γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας μας, συκοφαντημένη καὶ περιφρονημένη.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα περιοδικὰ ποὺ θρεφτήκανε μὲ συνεργασία θαμνῶν τοῦ «Μαύρου Γάτου» εἶταν «Ἡ Νέα Τέχνη» ποὺ ἔδγαλε ὁ Χρήστος Λαγοπάτης. Ἡ ζωὴ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ εἶταν σύντομη: βγήκε τὸ Φεβρουάριον τοῦ 1917 κ' ἐσθυσεν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἴδιου χρόνου, ἀφοῦ ἔβγαλε τρία τεύχη μονάχα, ὅμως στίς σελίδες του εἶδαν τὸ φῶς ἀρκετὰ καλὰ πρᾶγματα.

Περισσότερον κάπως ἔζησε ὁ «Λογοτέχνης» ποὺ ἔδγαλε ὁ Χρήστος Γερογιάννης. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ βγήκε τὸ Μάρτην τοῦ 1917 κ' ἐσθυσεν τὸν Αὐγούστον τοῦ ἴδιου χρόνου, ἀφοῦ κυκλοφορήσανε πέντε τεύχη του, ὅπου ὁμοίως εἶδαν τὸ φῶς ἀρκετὰ καλὰ πρᾶγματα, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα.

Τὸ τρίτον περιοδικὸ ποὺ βγήκε στὸ «Μαῦρο Γάτο», εἶναι τὸ «Νέον Φῶς», ποὺ τῷδγαλε ὁ Κ. Α. Φωτάκης μὲ τὸν Γ. Κ. Σικελιώτη, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ κυρίως τὶς φιλοδοξίες του ὁ πρῶτος, μὰ ποὺ δὲν ἔζησε πέρα ἀπὸ ἕνα φεγγάρι.

Εὐτυχέστερον ἐφάνηκε ὁ «Πυρρός», ποὺ ἔδγαλε ὁ κ. Βελμύρας κ' ἐδιετύνα ὁ Π. Ταγκόπουλος. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἔζησε ἀπὸ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1917 ἕως τὸ Φεβρουάριον τοῦ 1919, κι' ἐκυκλοφορήσανε δεκαοχτὼ τεύχη κάμποσο πολυσέλιδα. Στίς σελίδες του δημοσιεύ-

τήκανε πολλὰ καλὰ πρᾶγματα, κυρίως πρωτότυπα, γιατί σ' αὐτὸ τὸ περιοδικὸ οἱ μεταφράσεις εἶναι πολὺ περιωρισμένες.

Ἐπίσης ἀξιόλογο περιοδικὸ εἶναι ὁ «Βωμός», ποὺ βγάλαν οἱ νεαροὶ τότες Σπύρος Μόσχος καὶ Γιάννης Ἰμβράκης. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ βγήκε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1918 κ' ἐσθυσεν τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1919, ἀφοῦ δημοσίευσεν 20 τεύχη. Κ' ἐξαναβγήκε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τὸ Γενάρην τοῦ 1922 κ' ἐκράτησε ἵσαμε τὸ Μάρτην τοῦ ἴδιου χρόνου, κυκλοφορώντας ἔξι ἀκόμῃ τεύχη. Στίς σελίδες του δημοσιεύτηκε πολλὴ καλὴ ἐργασία, πρωτότυπη καὶ μεταφρασμένη, καὶ παρουσιάστηκε ἀρκετὴ ἐργασία νέων, ποὺ δύναντο πολλὰς ἐλπίδας νὰ συνεχίσουν ὑπερήφανα τοὺς παλαιότερους τους.

Ἐπίσης καλὸ εἶταν τὸ περιοδικὸ «Λογοτεχνία» ποὺ ἔδγαλε ὁ Λεωνίδας Παυλίδης. Μὰ ἕνα περιοδικὸ πολυσέλιδο, καθαρὰ λογοτεχνικὸ καὶ μὲ καλὴν ἐμφάνιση, γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη μὲ τὸ μικρὸ ἀναγνωστικὸ κοινόν, δὲν εἶταν δυνατό νὰ ζήσῃ παρὰ ἐλάχιστον. Ἐδῆγαν σὴν πρώτην τοῦ Μάρτην τοῦ 1920 κ' ἐσθυσεν στίς δεκαπέντε τοῦ ἴδιου μηνός, ἀφοῦ κυκλοφορήσανε δύο τεύχη του μονάχα.

Κ' ἔσαν ὁλόκληρον χρόνον, ἀπὸ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1919 ἕως τὸ Μάην τοῦ 1920, ἐδῆγαν τὸ ὁμώνυμον περιοδικὸν μὲ τὸ καφφενεῖο, ὁ «Μαῦρος Γάτος», ποὺ ἔδγαλε ὁ ὑποφαινόμενος, καὶ ὅπου εἶδε τὸ φῶς ἀρκετὴ λογοτεχνικὴ ἐργασία, πρωτότυπη καὶ μεταφρασμένη, κυρίως Ἱταλική, ποὺ μ' ὅλο ποὺ εἶν' ἀξιολογώτατη, εἶτανε σχεδὸν τελείως ἀγνωστὴ στὸν τόπον μας.

Ὁ λογοτεχνικὸς ὁργανισμὸς τοῦ «Μαύρου Γάτου» δὲν ἔμεινε περιορισμένος μέσα στὸ καφφενεῖο, μὰ εἶχε καὶ τὸν ἀντίχτυπὸν τοῦ τόσο στήν Ἀθήνα ὅσο κι' ἄλλοῦ. Καὶ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν ποὺ βγήκαν ἀπὸ καὶ τὰ περιοδικὰ ποὺ ἀναφέραμε, καθὼς καὶ λιγάκι ἀργότερα σὰ μιὰ συνέχεια τοῦ ὁργανισμοῦ ποὺ δημιουργήθηκε, ἐδῆγαν ἀπ' ἄλλα σημεῖα ἕνα πλῆθος ἀκόμῃ περιοδικὰ, στὰ ὁποῖα βέβαια δὲν ἔλειψε ἡ συνεργασία τῶν θαμνῶν τοῦ «Μαύρου Γάτου».

Μέσα σ' αὐτὰ ἔν' ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἡ «Μοῦσα» ποὺ βγήκε τὸν

Αὐγούστον τοῦ 1920 κ' ἔζησε ἵσαμε τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1923. Καὶ στὰ 38 τεύχη τῆς ἐδημοσιεύτηκαν ἕνα πλῆθος καλὰ λογοτεχνικά ἔργα, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα, κ' ἐπαρουσιάστηκε ἀρκετὴ ἐργασία νεαρῶν, ποὺ ἐπέτρεπε νὰ σχηματιστῇ ἀγαθὴ ἐντύπωση γιὰ τὴν πρόοδο τῆς λογοτεχνίας μας. Κ' ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσουμε πῶς ἡ κυκλοφορία τῆς «Μοῦσας», ἡ σημαντικώτατη γιὰ κείνη τὴν ἐποχὴν, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν καλὴν κυκλοφορίαν τοῦ «Μαύρου Γάτου» καὶ τοῦ «Βωμοῦ», ἔδωσε στοὺς ἐκδότες τὸ θάρρος ν' ἀρχίσουνε τὶς λογοτεχνικὰς ἐκδόσεις, ποὺ εἶχανε τόσῃ ἐπιτυχίαν σὰν ἐπιχειρήσεις.

Ἐπίσης, ἡ «Ἀνθρωπότης» τοῦ Δ. Ε. Τζιάθα, ποὺ βγήκε τὸ 1919 κ' ἐκράτησε ἵσαμε τὸ 1921, στὰ 15 μεγάλα τεύχη ἐπαρουσίασε ἀρκετὴν ἐργασίαν πρωτότυπὴν καὶ μεταφρασμένην.

Τὸ 1919 ἐδῆγαν κι' ὁ «Θρύλος», ποὺ ἐσθυσεν μὲ τὸ πρῶτον τοῦ τεύχους, καὶ τὸ 1923 βγήκε ἡ «Κριτική» ἀπὸ τὸ Φιλήντα, τὸν Παπαδήμα, καὶ τὸ Σπύρο Καμηλιέρη, τοὺς παλαιούς θαμνῶν τοῦ «Μαύρου Γάτου». Κι' ὁ Παπαδήμας τὸ 1917 εἶχε βγάλει ὁμοίως τὸ βραχυδύον περιοδικὸν «Αὐγή», ποὺ κυρίως ἀνήκει σ' ἐκεῖνα ποὺ βγήκαν ἀπὸ τὸ «Μαῦρο Γάτο» καὶ ποὺ ξεχάσαμε ν' ἀναφέρουμε ψηλότερα.

Ἐπίσης, τὰ τέλη τοῦ 1919 καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 1920 βγήκε τὸ περιοδικὸν «Ἑλληνικὴ Ζωή», ὅπου στὸ τρίτον τοῦ τεύχους, ἀρχὴν-ἀρχήν, δημοσιεύεται μιὰ σύντομη ἐπιθεώρηση τοῦ καφφενείου «Μαῦρος Γάτος».

Ἐπίσης τὸ 1919 ἐβγήκε τὸ περιοδικὸν «Ἀπόλλων», ποὺ δὲν εἶχε μεγάλη διάρκεια, καὶ τὸν ἴδιον χρόνον ἐδῆγαν ἡ «Δύρα» τοῦ Γ. Μπούρλου καὶ ὁ «Λόγος» τοῦ Γ. Νάζου, ποὺ καὶ τὰ δύο εἶχανε καλὴν ἐμφάνιση, κ' εἶταν ὅργανα τῶν φίλων τοῦ Ἀγγελου Σικελιανοῦ. Στὰ δύο αὐτὰ περιοδικὰ δημοσιεύτηκαν ἀρκετὰ καλὰ πρᾶγματα, μὰ δυστυχῶς ἐσθύσανε γρήγορα, ὅπως ἄλλως τε ὅλα ὅσα ἐδῆγαν μὲ κάποια πλούσιαν ἐμφάνιση.

Ὅμοιως, σὰν ἕνας ἀντίχτυπος τῆς ζωηρῆς πνευματικῆς κίνησε, ποὺ τότε εἶχε δημιουργηθῇ στήν Ἀθήνα, εἶδαν τὸ φῶς ἀρκετὰ περιοδικὰ καὶ σ' ἄλλα κέντρα, ὅπου ὁμοίως εἶχε ζωηρὴ ἡ πνευματικὴ κίνησις. Ἐν' ἀπὸ τ' ἀξιολογώτερα εἶναι ὁ «Λόγος» τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποὺ βγήκε τὸ Νοέμβριον τοῦ 1918 κ' ἐκράτησε ἵσαμε τὸ 1922, συμπληρώνοντας σχεδὸν τὴν σερίαν ὁλόκληρην χρονιῆς. Καὶ στὰ 43 τεύχη του ἐδημοσιεύτηκαν πολλὰ ἀξιό-

λογα λογοτεχνικά ἔργα, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα. Καὶ τὴν ἴδιαν ἐποχὴν, δεῖγμα τῆς ζωηρῆς πνευματικῆς κίνησε ποὺ τότες εἶχε δημιουργηθῇ ἐκεῖ, ἐδῆγαν τὸ περιοδικὸν «Διόνυσος» ποὺ εἶταν ὅργανον τῶν ἐκεῖ νέων, καὶ ἡ «Ζωή» τοῦ Α. Μελαχροίνου, ποὺ εἶχε ὠραίαν ἐμφάνιση, μὰ δυστυχῶς καὶ μικρὴ διάρκειαν.

Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε «Τὰ Νιάτα» τῆς Μυτιλήνης, ποὺ ζήσαν ἀρκετὰ, καὶ δημοσίευσαν ἀρκετὴ καλὴν ἐργασία, καθὼς καὶ τὸν «Ἑσπερο» τῆς Σύρας, ποὺ ἔζησε κι' αὐτὸς περισσότερον ἀπὸ ἕνα χρόνον.

Μέσα σ' αὐτὰ τὰ περιοδικὰ καὶ σ' ἐκεῖνα ποὺ εἶχανε δική τους προηγούμενη παράδοσι, ὅπως ὁ «Νουμάς» καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἐσυγκεντρώθηκε μεγάλο μέρος τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τῶν θαμνῶν τοῦ «Μαύρου Γάτου» καὶ τοῦ γενικώτερου λογοτεχνικοῦ ὁργανισμοῦ, ποὺ ἡ συγκέντρωσις ἐκείνη ἐδημιούργησε. Κι' οἱ γραμματολόγοι κι' οἱ μελετητὲς τῆς νέας λογοτεχνίας μας, μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ περιοδικὰ πρέπει νὰ ψάξουν, ἂν θέλουν νὰ γνωρίσουν τὴ ζωηρὴν ἐκείνην περίοδο, ποὺ ἀσφαλῶς ἐσυντέλεσε κατὰ πολὺ νὰ πέσῃ ἡ πρόληψις ἐναντίον τῆς δημοτικῆς μας, καὶ νὰ δημιουργηθῇ κ' ἕνα κάποιο ἀναγνωστικὸ κοινόν, ποὺ νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν νέα λογοτεχνία μας.

Δυστυχῶς, διάφορες αἰτίες ἀναγκάσανε τὸ «Μαῦρο Γάτο» ν' ἀλλάξῃ διεύθυνση καὶ ὄνομα. Καὶ οἱ διάφορες λογοτεχνικὲς συντροφίαι σιγὰ-σιγὰ σκορπίστηκαν γιὰ νὰ μὴν ἐνασυνκεντρωθῶνεν πιά. Ἡ ἐξακολούθησις τοῦ πολέμου, ἡ νέα ἐπιστράτευσις ποὺ ξανάσυνε τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐλληνισμοῦ στὰ βάθη τῆς Μικρῆς Ἀσίας γιὰ νὰ καταλήξῃ ἐκεῖ ποὺ κατάληξε, τὸ ὅμωδον κερδοσκοπικὸν πνεῦμα ποὺ ἐκληροδότησε ὁ πόλεμος στοὺς ἀνθρώπους καὶ οἱ δυσκολίες τοῦ βίου, ποὺ γινόνταν μέρη τὴν ἡμέραν βαρύτερες, δὲν εἶτανε καὶ τόσο εὐνοϊκὰ γιὰ τέτοιου εἶδους λογοτεχνικὲς συγκέντρωσεις. Κ' οἱ νέες συνθήκες τῆς ζωῆς, ποὺ σκορπίσανε τὶς συντροφίαι τοῦ «Μαύρου Γάτου» στοὺς τέσσαρους ὀρίζοντες, τοὺς νεώτερους τοὺς ἀναγκάσανε νὰ ζητήσουν γρήγορα πραχτικὰς ἐνασχολήσεις, ὅπου μαθαίνουν τὴν πνευματικὴν τους ἱκμάδα, καὶ τοὺς παλαιότερους τοὺς ἀναγκάσανε νὰ ξεδεύουν ὅλες τὶς ὥρες τοὺς σ' ἐξαντλητικὴν ἐργασίαν, ποὺ δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ χάνουνε καιρὸν σὲ συγκέντρωσις καὶ συζήτησις.

Ἀπὸ τότες καὶ καθαρὰ λογοτεχνικὰ περιοδικὰ περιοριστήκανε σιγὰ-σιγὰ,

καὶ στὴ θέσιν τους ἐπληθύναν τὰ κερδοσκοπικά, ποὺ λέγονται «λαϊκά», καὶ ποὺ δὲν τὰ ἐνδιαφέρει καθόλου ἡ πρόδοσις τῆς νέας λογοτεχνίας μας. Δυστυχῶς κ' οἱ ἐκδότες τοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου, ποὺ παρουσιάστηκαν ἄφρονες ἀπὸ τὸ 1920 κ' ἐδῶ, δὲν ἐφάνηκαν ἱκανοὶ μῆτε νὰ πληθύνουν τὸ ἀναγνωστικὸν μας κοινόν, ποὺ εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐνδιαφερόται γιὰ τὴν νέα λογοτεχνία μας, μῆτε καὶ νὰ τὴν συγκρατήσουν. Γιατί, βιάζόμενοι γιὰ τὰ γρήγορα κ' εὐκόλα κέρδη, σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν περιοριστήκανε κυρίως νὰ δημοσιεύουν ξένα μέτρια κερδοσκοπικά ἔργα καὶ σὲ μεταφράσεις κακόζηλες, ποὺ κἀναν ἀνθρώποι συνήθως ποὺ δὲν εἶχανε καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν λογοτεχνία μας. Καὶ θυμούμαστε ἀκόμῃ τὴ φράσιν τῶν ἐκδοτῶν, ποὺ συσταίνανε στοὺς μεταφραστὰς τοὺς νὰ μὴν τοὺς κἀνουν λογοτεχνικὰς μεταφράσεις, ἐννοώντας μ' αὐτὸ νὰ μὴ μεταφράζωνται μῆτε καθαρὴ δημοτικὴ, μῆτε σωστὴ καθαρεύουσα, φανταζόμενοι, πῶς μ' αὐτὴ τὴν σαλᾶτα θὰ ἱκανοποιούσαν ὅλα τὰ γούστα γιὰ νὰ πραγματοποιοῦν περισσότερα κέρδη.

Μὰ μὲ τὸ κερδοσκοπικὸν καὶ κακόζηλον αὐτὸ πνεῦμα, ἔπειτ' ἀπὸ χίλια τόσα διδύκα ποὺ δώσανε μεταφρασμένα στὸ φῶς, ἀπὸ τὸ 1920 κ' ἐδῶ, δὲν ἐσυντέλεσαν μῆτε ἡ δημοτικὴ μας νὰ σχηματιστῇ ὅσο θάπρεπε, ὁπότεν θὰ μπορούσε τώρα νάχε ἀντικαταστήσει γενικὰ τὴν καθαρεύουσαν, καὶ νὰ δημιουργηθῇ ἑταιμὴ καινούργια ἐκδοτικὴ ἀνθισσις, σ' ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, μῆτε τ' ἀθάνατα κλασσικά ἔργα τῶν ξένων λογοτεχνῶν νὰ δοθοῦν ἐν τῇ γλῶσσᾳ μας, ἔχοντες ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις,

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΟΙ ΓΛΥΠΤΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΦΥΤΑΛΑΙ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον)

ἐκτὸς αὐτῶν, εἶχαν ἀκόμῃ κατασκευάσει καὶ διάφορα ἄλλα μνημεῖα, προτομὰς καὶ ἀνάγλυφα. Φωτογραφίες τῶν ἔργων αὐτῶν εἶδον εἰς τὸ λεύκωμα ποὺ διέτηρησε ὁ υἱὸς τοῦ Γεωργίου, Θεόδωρος Φυτάλης.

Τὸ μνημεῖον τῆς οἰκογενείας Λιάμπης καὶ τῆς οἰκογενείας Ι. Πρωτοπάτη. Τὸ πρῶτον ἐστήθη εἰς τὰ Ἰωάννινα· τὸ δευτέρον εἰς τὴν Σμύρνην.

Σχετικῶς μὲ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα, ὑπάρχει

ἐνῶ αὐτὰ διάζεται ν' ἀποχτήσῃ καθε νεαρὴ λογοτεχνία ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ βιώσιμη καὶ νὰ προδέσῃ. Ὡς τόσο, οἱ ἐκδότες μας, ποὺ γιὰ μόνον τοὺς ἰδανικοὺς ἐβάλλαν τὸ γρήγορον κ' εὐκόλον κέρδος, μὲ τὰ κακόζηλα ἀναγνώσματα ποὺ γεμίσανε τὶς προθήκες τοὺς, ἀπομακρύναν τὸ ἀναγνωστικὸν κοινόν ποὺχ' ἐνδιαφερόμην μὲ τὴν νέα λογοτεχνία μας, ἐνῶ τὸ ἄλλο, ποὺ ἀπλῶς ἐζητοῦσε νὰ περάσῃ εὐχάριστα τὴν ὥραν του, σήμερ' ἀποροφῆθηκε ἀπὸ τὰ «λαϊκά» περιοδικὰ, ὅπως εἶταν φυσικόν, ποὺ προσφέρουνε τὰ ἴδια πρᾶγματα καὶ ἴσως καλύτερα σὲ πολὺ, πᾶρα πολὺ μικρότερες τιμές. Κι' αὐτὸ εἶν' ἐκεῖνο ποὺ ἐδημιούργησε τὴ σημερινὴ λογομένη κρίσιν τοῦ βιβλίου.

Ἔτσι, οἱ συνθήκες ποὺ σκορπίσανε τὶς λογοτεχνικὰς συντροφίαι τοῦ «Μαύρου Γάτου», ἐναρμόσιναν καὶ τὸ λογοτεχνικὸν ὄργανον ποῦχε δημιουργήσει ἐκείνην ἡ περίοδος, πρὶν ἀκόμῃ δόσει τοὺς καρποὺς ποὺ περιμέναμε. Κ' οἱ βιωτικὲς συνθήκες, καὶ τὸ πραχτικόν πνεῦμα, ποὺ ἔφερε στὸν κόσμον ἡ μεταπολεμικὴ περίοδος, μὲ τὸ ὅμωδον κέρδος γιὰ ἰδανικόν, ἐσθύσανε τὸν ὠραῖον ζῆλον καὶ τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ γράμματα ἐκείνης τῆς περιόδου, ποὺ εἶναι ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεσις γιὰ καθε ζωηρὴν πνευματικὴν δημιουργίαν. Κι' ὅσο οἱ συνθήκες αὐτὲς κυριαρχοῦν, χωρὶς κρατικὴν ἢ ἰδιωτικὴν ὑποστήριξιν, μοιραῖο εἶναι ἡ νέα μας λογοτεχνία νὰ βαδίσῃ τὸ δρόμον τοῦ ξεπεσμοῦ καὶ νὰ μείνῃ χωρὶς ἀξιόλογον συνέχεια, ὅπως δυστυχῶς δέχονται ὅλα τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν.

εἰς τὴν ἐφημερίδα *Αἰὼν* ἡ ἑξῆς ἀγγελία: «Κατασκευάσαντες δύο μνημεῖα ἐκ μαρμαροῦ, κεκοσμημένα δι' ἀναγλύφων παριστώντων, τὸ μὲν ἐνὸς τὴν οἰκογένειαν Λιάμπης, ἣν οὗτος θνήσκων ἀποχαιρέτᾳ, τοῦ δευτέρου τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ἐκπροσωποῦσαν οἰκογένειαν τοῦ ἀποβιώσαντος Ι. Πρωτοπάτη, καὶ μέλλοντες ν' ἀποστείλωμεν τὸ μὲν εἰς Ἰωάννινα, τὸ δὲ εἰς Σμύρνην, ἐνομήσαμεν καλὸν νὰ θέσωμεν αὐτὰ ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν εἰδημόνων. Πρὸς τοῦτον δύνανται οἱ βουλόμενοι νὰ ἐπισκεφθῶσιν τὰ ἐν λόγῳ ἔργα ἐν τῇ ἐν Νεαπόλει Ἀνδριαντοποιεῖᾳ ἡμῶν, καθ' ἐκάστην μέχρη τῆς 22 τοῦ τρέχοντος μηνός ἀπὸ

2-5 ώρας Μ. Μ.—'Εν Ἀθήναις τῇ 15 Ἰανουαρίου 1869. Οἱ Ἀνδριαντοποιοὶ Γ. καὶ Λ. Φυτάλαι».

Ὁλόσωμον τὸν ἀνδριάντα τοῦ ποιητοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Τὸ μνημεῖον Βασιλείου. Τὸν ἄμβωνα τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Τὴν ἥρωϊδα Βουδουλίνα εἰς ἀποχαριτιστήριον ἀνάγλυφον παράστασιν. Τὸ μνημεῖον τῆς Ἀννης Τύμπα. Προτομές εἰς τὰ πρόσωπα Ι. Σπάρταλη, Εἰρήνη Βιτάλη, Α. Μπαλτατζή, Dora d'Istria, Ἀγλαΐα Ἀντωνιάδου, Ζωὴ Λευκαδίτου, Ἀσπασία Κιτσική, Ἀργυρῶ Μεταξά, Π. Κορωνάτος, Ἑλένη Ἀρχιγένους καὶ Σαραντῆς Ἀρχιγένους.

Ἐκτὸς ἀκόμη αὐτῶν, ὑπάρχει ἡ προτομή εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Εὐαγγέλου Σαγιοπούλου, ἔργον τοῦ Λαζάρου Φυτάλη. Τὸ μνημεῖον παρηγγέλθη εἰς τὸν Ι. Πλάκα καὶ ἐστήθη στὸ Νεκροταφεῖον τὸ 1890 — ἐποχὴ ὅπου ὁ Λάζαρος εἰργάζετο γιὰ λογαριασμὸ ξένων ἐργαστηρίων.

Μὲ τοὺς Φυτάλας ἡ γλυπτικὴ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν πιστὴ μίμησιν τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων. Δι' αὐτῶν, τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα, διατηροῦν τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των. Καίτοι τὸ ὅλον πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον ἔβλεπαν τὸ θέμα τοῦ ἦτο ρυθμισμένον ἐπάνω στὴν ἀντίληψιν τῆς κλασσικιστικῆς παραδόσεως, ὥστὸς διασώζουσι μὴ πραγματικὴ ἀλήθεια σ' αὐτὰ. Ντύνουν τὸ ἄγαλμα. Ἐπιμελοῦνται πολὺ τὴν πτυχολογίαν του, δίδοντες σ' αὐτὴν λεπτομερεῖα κάπως ἀκρίβεια. Δίνουν φυσικὴν ἑκφράσιν στὸ πρόσωπο. Αὐτὸ δὲν ἦτο λίγο. Ἦτο ἓνα μεγάλο ὅγμα γιὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅπου τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔζησαν κοντὰ τοὺς, ἤθελον νὰ τοὺς παριστάνουν ὥσάν νὰ ἦσαν ἀρχαῖοι θεοί! Μάλιστα ὅπως τοὺς ἔδωκε ἡ τέχνη τῆς παρακμῆς. Ἡ γλυπτικὴ τέχνη πολὺ ἀργότερα ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλασσικισμοῦ. Ὁ ρεαλισμὸς ἐμφανίζεται καθαρὰ μὲ τὸν Φιλιππότη. Τὴν ἐποχὴν ποὺ ἤκμασαν οἱ Φυτάλαι, τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀρχαίας τέχνης, γιὰ λόγους γενικωτέρους, ἐξοῦσε ἀκόμη ἀμείωτον πρὸς ὅλες τὰς κατευθύνσεις. Ἡ κοινωνία τῶν χρόνων ἐκείνων ἐστηρίζετο κατὰ γράμμα ἐπάνω στὰ ἀρχαῖα ρητὰ. Καὶ δὲν εἶχε ἄλλη πρωτοβουλία παρὰ πῶς νὰ τὰ ἀποστηθίσῃ! Μιὰ τέτοια λοιπὸν τάσι ἀντιπροσωπεύει καὶ τὸ ἔργο τοῦ: ἓνα κλασσικισμὸς ποὺ ὅλο καὶ ἀπομακρύνεται καθ' ἑκάστην σὲ πιδὺ σύγχρονες πηγές.

Ἔργα συνθετικὰ δὲν μᾶς ἔδωκαν. Ἔργα μὲ σύλληψιν δική των. Ἐὰν εἶχον ἐργασθῇ τοιαῦτα, ἀναμφιβόλως θὰ τὰ ἐγνωρίζαμεν. Ἐρομεν μόνον ὅτι εἶχον ἐκτελέσει σὲ προσχέδιον τὸν Νικητα-

ρᾶν φέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Ἀλδανὸν τραυματίαν. Τὴν ἰδέαν τὴν ἐνεπνεύσθησαν ἀπὸ ἐξιστόρησιν τοῦ ἐπεισοδίου ποὺ διηγήρησε ὁ καθηγητὴς Ν. Σαρηγιάννης.

«Μετὰ τὴν μάχην, τὴν περίφημον μάχην τῶν στενῶν, τὴν κατὰ τοῦ Δράμαλη, ὁ Νικηταρᾶς ζήτην τὸν Σισίνην, εἶχε ἐξέλθει ἔξω ἀπὸ τὴν παρεμβολὴν ὅπου ἐστρατοπέδευον. Μέσα εἰς τὸ σκότος συνηντήθη μὲ κάποιον τραυματίαν Ἀλδανόν, εὐσπλαχνισθεὶς δὲ αὐτὸν ὁ γενναῖος Νικηταρᾶς, ὅπου ὠδύρετο καὶ παρεκάλει νὰ εὐρεθῇ ἄνθρωπος νὰ τοῦ πάρῃ τὸ κεφάλι, ὥστε νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τοὺς πόνους, τὸν ἐσήκωσε στὸν ὦμον καὶ τὸν μετέφερε εἰς τὴν παρεμβολήν. Καθ' ὅδον ὁ ἀλδανὸς τραυματίας διὰ τινος λεπίδος ἔκοψε λαθραῖως ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του δόστρυχον, διὰ νὰ τὸν ἐχῇ ὡς ἐνθύμιον τοῦ ἥρωος ἐκείνου, ὅστις τὸν ἔφερε. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ χεὶρ τοῦ ἀλδανοῦ ἔτρεμε, δὲν ἤδυνήθη νὰ διαλάβῃ τὸν σωτήρα του, ὅστις ὑποπεύσας ἐπίβουλον τινα σκοπὸν τοῦ Ἀλδανοῦ ὅτε ἡσθάνθη τὴν λεπίδα εἰς τὸ ἰνὸν τῆς κεφαλῆς: εἶσαι ἄπιστος, μωρὲ ἀλδανέ, τῷ εἶπεν, ἐνῶ ἐγὼ ζητῶ νὰ σὲ σώσω, σὺ θέλεις νὰ μοῦ τρυπήσῃς τὴν κεφαλὴν; Ὁ δὲ Ἀλδανὸς δεικνύων εἰς αὐτὸν μετὰ δακρύων τὸν πλόκαμον, τὸν ὁποῖον ἀπέκοψε, τῷ εἶπε: θὰ κάμω τὸ χαῖμαζι μου, τὸ ὁποῖον θὰ μ' ἐνθυμίσῃ πάντοτε ὅτι ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν εἶνε καλλιτέρα ἀπ' ἐκείνην τῶν Τούρκων!» λέει ἡ διήγησις τοῦ καθηγητοῦ Ν. Σαρηγιάννη.

Ἐπὶ τῇ θάσει αὐτῆς συνέλαβον τὴν παράστασιν. Δὲν εἶνε γνωστὸν ἐὰν ἔκαμον ἐκτέλεσιν τῆς συνθέσεως στὸ μάρμαρον. Στὸ περιοδικὸν Ἀττικὸν Μουσείον τοῦ 1883, ὑπάρχει τὸ σχεδιάσμα τῆς μὲ τὸ πάρα πάνω ἀπόσπασμα. Ἀπὸ τὸ σχεδιάσμα αὐτὸ δύναται κανεὶς νὰ

ἐννοήσῃ πῶς θὰ ἦτο ἡ σύνθεσίς του. Μὲ τὸ ἀριστερὸ τοῦ χεῖρι ὁ Νικηταρᾶς, στηρίζει στὴν πλάτη καὶ στὸν ὦμον, τὸν τούρκον τραυματίαν στρατιώτην. Αὐτὸς μὲ τὸ μαχαίρι του, κόπτει, σύμφωνα μὲ τὴν διασωθεῖσαν παράδοσιν, μέρος ἀπὸ τὴν πλουσίαν κόμην τοῦ ἥρωος τῶν Δερβενακίων. Ἦθελε νὰ ἔχῃ ἐνθύμιον τῆς στιγμῆς ἐκείνης τῆς σωτηρίας του. Ὁ Νικηταρᾶς ἐξέλαβε τὸ πρᾶγμα διαφορετικὰ καὶ στραφεὶς πρὸς αὐτὸν τοῦ λείε δσα ἀναφέρει ἡ στιχομυθία τοῦ ἐπεισοδίου. Καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ ἐπεισόδιον ἐζήτησαν νὰ παραστήσουν. Καὶ ἂν ἡ σύνθεσις αὐτὴ ἐξετελεῖτο, ἐὰν δηλαδὴ τοὺς ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία πρὸς τοῦτο, θὰ εἶχαμεν ἓνα ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ βλέπαμεν καὶ μίαν ἄλλην μορφήν τοῦ Ἀγῶνος. Ὅχι τὸ μῖσος πρὸς τὸν ἐχθρόν, ἢ τὴν νίκην ἀλλὰ μιὰ ἀνωτέρα ὑπεροχή, ἓνα γενικώτερον δίδαγμα, μιὰ πραγματικὰ πολιτισμένη χειρονομία! ἂν καὶ τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον ἡσθάνθησαν τὸ πρᾶγμα αὐτοῖ, εἶχε μᾶλλον πῶς ν' ἀναδείξῃ τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλλήνος ὡς Χριστιανοῦ!

Ἐχουν παρέλθει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ διελύθη τὸ ἐργαστήριον τῶν Φυταλῶν 50 περίπου χρόνια. Ἡ τέχνη, ἐν τῷ μεταξύ, ἐκινήθη ὅλο καὶ πρὸς ἄλλες, διαφορετικὰς ἀποφύσεις. Ἀκολουθεῖσα, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τῆς—ἡ ζωγραφικῆς, ἡ διακοσμητικῆς, ἡ ἀρχιτεκτονικῆς, ἡ ποίησις—τὴν κίνησιν ποὺ εἶχε στὴν Εὐρώπῃ, ἰδίως εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν, παρουσίασε ἀρκετὰ ἔργα. Στὰ ἐπόμενα ἄρθρα μας, θὰ ἐξετάσωμεν ποιά ἐργαστήρια συνέχισαν τὴν γλυπτικὴν ἐμφάνισίν της, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἡ πλαστικὴ φόρμα ἔχει δώσει τίς πιδὺ σοφές, τίς πιδὺ ἀφθαστες, τίς πιδὺ ἀσύγκριτες αἰσθητικὰς συνθέσεις καὶ ὠραιότητες.

Α. ΔΡΙΒΑΣ

ΝΥΧΤΩΔΙΑ

Τὴ νύχταν ἀναλύθηκε στὰ δάκρυα ἡ βιολέτα στὴ νυχτωδία ποὺ ἔπαιζαν τὰ φλόουτα τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς πηγῆς τὸ στάλαγμα στὸ μυρωμένο κῆπο τόσο γλυκὰ ποὺ ἐστέναζε δὲν τ' ἄκουσα ποτέ μου.

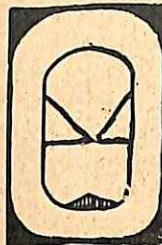
Κι' ὅπως στὸ νέο ξανθὸ βλαστὸ καὶ σ' ἄνθος τὸ κλεισμένο ῥέει ὁ χυμὸς στὸ μίσχο του κι' ἀπλώνει μὲς στὰ φύλλα ἑαρινὸ προμήνυμα καὶ σκίσημα γλυκὸ, χυμὸς ἢ τόση ἀγάπη σου μὲς στὴν καρδιά μου ἐκύλα.

Δὲν ξαίρω πῶς θὰ σοῦ τὸ πῶ, σὺν κάμω καὶ τολμήσω πῶς σ' ἔκσταση μὲ βύθισες καὶ μ' ἔδεσες μὲ μάγια, μπροστά σου ἓνα στέναγμα κι' ἓνας λυγμὸς θὰ γίνω, μιὰ νότα ἢ ἓνα τρέμισμα σ' ἓνα γλυκὸ σορντινο.

ΒΑΣΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΓΙΩΤΗΣ Ο ΘΕΟΜΠΑΙΧΤΗΣ

κόμματα, ἐκλογές εἶναι, συλλογίστηκε ἡ Κωσταντοῦ κι' ἔτρεξε νὰ πᾶ νὰ δῇ γιὰ τὸν ἄντρα της.

—Μωρ' τί κόμματα καὶ ξεκόμματα, συνεπλήρωσε ἡ Λένη τοῦ Καβράκη, ἐγὼ σοῦ λέω ὅτι τσακώθηκαν τὰ παιδιά τῆς ρούγας μὲ τὰ παιδιά 'πὸ τὰ δέντρα κι' ἄντε νὰ μᾶστε τὰ πράγματά σας δσες ἔχτε.

—'Αούα, 'Αούααα... 'Αούαααααα... Σὲ λίγο ὅλο τὸ παιδομάνι φάνηκε ν' ἀνεβαίνει τὸ καλντερίμι τοῦ Ἀἰ-Σώστη, π' ἀνηφορίζει ἴσια κατὰ τοῦ Ταύκου τῆς βρύσης. Τὸ συνειδησμένο πανηγύρι. Μροστά, φορτωμένος τὴ βαρέλα του, μὲ μερικὲς ἀγκυλιές γρασιδί στὴν ἀμασχάλη του καὶ τὸ σακκάκι ριχμένο στὴν πλάτη, ἀγκομαχώντας ὁ Γιώτης ὁ Στουραϊτῆς, καὶ πίσω ἡ μαριίδα, τὸ παιδομάνι ὅλο τοῦ χωριοῦ, τὰ παιδιά τῆς ρούγας μὲ τὰ παιδιά 'πὸ τὰ δέντρα, ἀπὸ τοῦ Ἀἰ-Νικόλα, ἀπὸ τίς τσιτσεριές, ἀπὸ τὰ Τρανά, ἴσως κι' ἀπ' τὸ φορτσόσι.

—'Αούα, 'Αούα Θεομπαίχτη... 'Αούα. Καμμιὰ γυρνοῦσε τὸ κοιτοῦσε, ἀλλὰ ἡ μαγκαρία τόσο καὶ θύμωνε.

Δυὸ τρεῖς μαγαζάτορες, μόλις εἶδαν τὸ νταραβέρι ποὺ γινότανε ἀφίσανε τὴ δουλειὰ τους καὶ τρέξανε νὰ σταματήσουν τὸ κακό, ὁ Γιάννης τῆς Κωσταντοῦς μάλιστα ἄρπαξε καὶ μιὰ θεοχαντζάρα.

—Πίσω μωρὲ διαβολοσπάραμα, γιατί σὰς ἔφαγα, βρυχότανε, κι' ἄρπαξε τὸ Γιώτη ἀπὸ τὸ ξεκουμπωμένο γελέκο καὶ τὸν ἔσυρε στὸ μαγαζί.

Τὸ παιδομάνι τόσο καὶ πιδὺ φούργισε καὶ δὲν τὸ κουνούσε 'πο τὸ μαγαζί, μ' ὅλα τὰ παληόνερα πῶπσαν πάνω τους.

—'Αούα Θεομπαίχτη! 'Αούα... ἔξω τὸ Θεομπαίχτη. Οἱ γυναῖκες τέλος νοιώσανε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν προστατεύσουν. Παράτησαν τὴ δουλειὰ τους, ἄλλες τὸ καλτσούνι, ἄλλες τ' ἀδράχτι καὶ πῆγαν νὰ τὸν ξεβγάλουνε.

Ἦστερα ἀπὸ ὥρα κατάρθωσαν νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα, κατὰ τοῦ Χρηστορίνη, καὶ νὰ τὸν πᾶνε στὸν ἀχέρωνα, ποὺ εἶχε τὸ κονάκι του.

—Μωρ' κακόμοιρε τί 'θέλες κι' ἔταξες στὴν Ἀἰ-Παρασκευῇ—μεγάλη ἡ χάρη της—προσφορά, χωρὶς νὰ τῆς τὴν πᾶς, δὲ σκέφτεσαι πῶς μπορεῖ νὰ σὲ κρεμοτακίσει καμμιὰν ὥρα, αὐτοῦ ποὺ γυρίζεις τὰ λόγγα, μάλωνε ἡ κυρὰ - Κωσταντοῦ μόλις μπῆκαν μέσα στὸ κονάκι του.

—'Ὅχι... κυρὰ-Κωσταντοῦ, ἀρρώστησα καὶ τῶτα, δὲν τῶτα στα καλά καθούμενα, καὶ τώρα ποῦ παράδες... Δυὸ μῆνες ἀρρωστος κατ' ἀπ' τὴ συκιά εἶχα κι' ἔτσι ἀπεφασίσα κι' ἔταξα... καὶ τάζοντας ἔγινε καλά... Ἀλλὰ τώρα...

—Τί ἀλλὰ καὶ ξαλλά, πρόσθεσε ἡ νύφη τοῦ Κρέμου, ποῦ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

—Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζίλι τὸ κακοῦ τοῦ χωριοῦ, σήκωσε τὴ φωνὴν ὁ Γιώτης, ὅταν ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

—Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζίλι τὸ κακοῦ τοῦ χωριοῦ, σήκωσε τὴ φωνὴν τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

—Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζίλι τὸ κακοῦ τοῦ χωριοῦ, σήκωσε τὴ φωνὴν τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

—Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζίλι τὸ κακοῦ τοῦ χωριοῦ, σήκωσε τὴ φωνὴν τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

—Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζίλι τὸ κακοῦ τοῦ χωριοῦ, σήκωσε τὴ φωνὴν τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

—Καλύτερα... χίλις φορές καλύτερα... ρεζίλι τὸ κακοῦ τοῦ χωριοῦ, σήκωσε τὴ φωνὴν τοῦ Κρέμου, ποὺ δὲν τῆς πῆγες οὔτε μιὰ λαμπαδίτσα! θέλησες νὰ κοροϊδέψῃς μὲ τὴν μεγαλόχαρη. Θὰ βάλλῃ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ καὶ μαζὺ μὲ σένα θὰ κάψῃ κι' ὅλο τὸ χωριό! δὲ βλέπεις, ὅσο πᾶμε καὶ χειρότερα! βροχὴ στάλα, τὰ «καβούκια» δὲν ἔδωσαν κι' ὅλα καίγονται. Ἀλλὰ δὲ φτάνει μόνον αὐτό. Προχτές, τ' ἄκουσες κι' ἀφεντιά σου, ἡ Κάτω Νιστοφάτες στὸ Κεῖ φώναξαν τοὺς χωριανούς μας, τὸν Γαρούφη, τὸ Λέση, τὸν Πριμικύρη, ἀοῦτε χωριανές, Θεομπαίχτες, θὰ σκοτώνονταν γιὰ τὸ χατήρι σου, τρεῖς ἔλειψε. Θά'λκινες σπῖτια, θὰ ὀρφάνευες παιδιά, θὰ κριματιζόσουν τρεῖς φορές, θὰ γίνωσαν φονιάς.

—Καλύτερα νὰ τ' ἀποκοῦπες ἡ μάννα του, παρὰ ποῦ ζεῖ γι' ἀμαρτίες.

Ἐφαρνα κοκκίνησε.

—Ἐδὼ καὶ πέντε χρόνια ἔχω ταμενὴν προσφορά στὴν Ἀἰ-Παρασκευῇ... θὰ πᾶ νὰ τὸ πῶ τοῦ παπᾶ - Μερέκα... Ὅχι, τοῦ δεσπότη θὰ πᾶ νὰ τοῦ πῶ, θὰ πᾶ στα πόδια του, ξαλάφρωση νὰ ζητήσω.

«Δέσποτά μου, θὰ τοῦ πῶ, κριμάτησα, τάμα ἔταξα στὴν μεγαλόχαρη τὴν Ἀἰ-Παρασκευῇ, τὴν πανηγυρίστρα τοῦ χωριοῦ, καὶ δὲν τόκανα, χρόνια τώρα πέντε πᾶνε! μὰ δὲ φτάνει αὐτὸ μόνον».

—Μπράβο Γιώτη, νὰ τοῦ πῆς καὶ τὸ ἄλλο.

—Γύρισα ὅλο τὸ χωριό, μάζεψα ἄλλου λάδι, ἄλλου λεφτὰ γιὰ τὰ τάμα, καὶ στὸ τέλος τὰ χάλασα, πολυχρονεμένη μου.

—Νὰ τοῦ πῆς γιὰ ρακί, εἶπε ἡ Τσο-λαρίνα.

—Βέβαια θὰ τοῦ πῶ «τάμια ρακί στὴ βίγλα τοῦ Νιόνιου τοῦ Ἀμπατσόγιαννου», ἔτσι δυὸ φορές κριμάτησα, ἡ χάρη της θὰ μὲ «τεμπρώσῃ (τιμωρήσῃ)», τὸ ξέρω, τὸ περιμένω ἀπὸ στιγμὴν σὲ στιγμὴν, Δέσποτά μου, ξαλάφρωση σοῦ ζητῶ...

Κεῖν τὴ στιγμὴν ἔφτασε ἡ νύφη τοῦ ἡ Κονδύλου μὲ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Θεμιστοκλῆ.

—Ἀγγελοχρῶνεται, τοὺς φώναξαν, πρέπει νὰ φωνάξτε τὴ γρηθὰ - Σβόλαινα νὰ τὸν ξορκίσῃ μὲ τὰ ξόρκια της, θὰ πάθῃ ὁ ἀνθρωπος.

—Καὶ δὲ κυττάμι νὰ τὸν πάρουνι στὸ σπῖτι, εἶπε ἡ νύφη τοῦ ἡ Κονδύλου.

—Μπᾶ σὲ καλὸ σας, ὁ ἀφρισμένος κι' αὐτὸς εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα, θέλτε νὰ πῆσῃ τὸ σπῖτι νὰ σὰς πλακώσῃ καὶ μαζὺ μ' αὐτὸν καὶ σὰς... παιδιά ἔχεις, δὲ σκέφτεσαι, μάλωνε ἡ Γρηθὰ - Κρέμεινα.

—Χαζομάρες, εἶπε ὁ Θεμιστοκλῆς, πρέπει νὰ τὸν πάρουνι στὸ σπῖτι, δὲ βλέπεις πῶς εἶναι... αὐτὸς δὲν εἶναι γιὰ ζοῆ... Ἐμπρός Γιώτη, σήκω νὰ πᾶμε στὸ σπῖτι.

—Θὰ πάω πρῶτα στὸ Δεσπότην, θὰ πάω μπρὸς στὸ κόνισμά της νὰ τὴν προσκυνήσω, θὰ πάω τὸ τάμα.

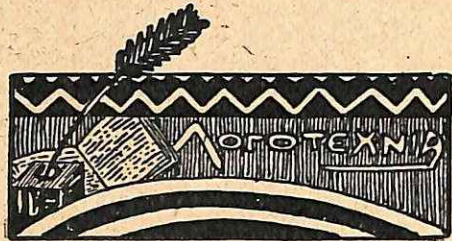
—Ἐμπρός στὸ σπῖτι, τοῦτε ὁ ἀνεψιὸς του, ἀγριεύοντας λιγάκι, ἄλλο τάμα γιὰ ρακί δὲν ἔχουμε, κάνει καὶ χωρὶς τάμα.

—Ὅχι... Ὅχι... Φευγάτε... θέλω νὰ μείνω μόνος! τί δονιὰ ἔχετε σεις μαζὺ μ' ἓναν κριματισμένον, μ' ἓναν Θεομπαίχτη μ' ἓναν ποὺ γελάει τοὺς ἀγίους, Φευγάτε... θέλω νὰ μείνω μόνος... Ἀφήστε με.

—Παραλοῦζεται, εἶπε μιὰ ἀπὸ τίς γυναῖκες. Μέσα

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Κρίνουμε κάθε έργο που μᾶς στέλνεται σε δυο αντίτυπα].

Ροϋπερτ Μπρούκ : *Τὰ ἅπαντα, μετάφραση καὶ πρόλογος Γλαύκου Ἀλιθέρη, Ἀλεξάνδρεια, 1925.* Τὸ ὄνομα τοῦ Ροϋπερτ Μπρούκ ἔγινε ἀρκετὰ γνωστὸ στὸν τόπο μας τὸν τελευταῖο καιρὸ, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀνδριάντος ποὺ πρόκειται νὰ τοῦ στηθῇ στὸ νησί τῆς Σκύρου, τὸ ἔργο του ὅμως ἀγνωστὸ γιατί δὲν ὑπάρχουν στὴ γλῶσσα μας μεταφράσεις τῶν ποιημάτων του. Αὐτὴ τὴν ἔλλειψη λοιπὸν ἤρθε νὰ πληρώσῃ, ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, μὲ τὸ παραπάνω βιβλίο ὁ κ. Γλαῦκος Ἀλιθέρης.

Ἄς πούμε τώρα δυὸ λόγια παρεκδοκτικὰ γιὰ τὴ δουλειὰ τοῦ μεταφραστῆ. Τότε μόνον πο-
ρεῖ νὰ παραδεχτοῦμε πὼς μιὰ ἑμμετρὴ μετά-
φραση μᾶς ἱκανοποιεῖ, ὅταν δίνεται καὶ στὴ
γλῶσσα μας ὅαν ἔργο πρωτότυπο καὶ δὲ μὴς
φέρνῃ στὴν ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξουμε στὸ ξένο
κειμένο γιὰ νὰ ἐξηγήσουμε ὁρισμένα σημεῖα
τοῦ ἢ γιὰ νὰ πεισθοῦμε πὼς ὁ ποιητὴς δὲν
περιέπεσε σὲ σφάλματα ποὺ ἀφίνει ἀπὸ ἀδυ-
ναμία καὶ ἀδεξιότητα ὁ μεταφραστὴς του. Ὁ
ἀναγνώστης λοιπὸν ἐνδιαφέρεται πρῶτα ἀπ’
ὅλα γι’ αὐτό: νὰ τοῦ δοθῇ τὸ ξένο ἔργο ὡς
δημιουργημὰ τῆς ἐθνικῆς του λογοτεχνίας, σὲ
τρόπο ποὺ νὰ μὴν καταδεικνύεται παρὰ ἀπ’
τὸ βαθμὸ τῆς ἐπιτυχίας ἢ προσπάθειας τοῦ με-
ταφραστῆ, κι’ ὅχι ἀπὸ τὴ σειρά τῶν ἐλαττω-
μάτων στὴν ἀπόδοση γενικὰ. Τ’ ἄλλα, οἱ χά-
ρες τοῦ πρωτοτύπου οἱ ξεχωριστές κι’ ὁ χα-
ρακτηρὸς ὁ προσωπικὸς — ἂν ὑπάρχῃ — θὰ
διασωθοῦν ἀνάλογα μὲ τὰ ὅρια, στὰ ὁποῖα
ἀναγκαστικὰ περιορίζεται κάθε τέτοια ἐργα-
σία, καὶ μὲ τὴ λογοτεχνικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀν-
θρώπου ποὺ τὴν καταπιάνεται. Οἱ καλύτερες
μεταφράσεις ποὺ ἔχουν γίνῃ στὴ γλῶσσα μας,
ἀπ’ τὰ πρῶτα ἀκόμα χρόνια τῆς φιλολογικῆς
μας ἡθισμένης, διακρίνονται κυριώτερα ἀπ’ τὴν
ἀφομοιωτικὴν τους, ἃς τὴν ὀνομάσουμε ἐτσι,
ἐπιτυχία, ποὺ δὲν ἀφίνει νὰ φανῇ, παρὰ ὅπου
δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ κρυφθῇ, ἢ ἀπόσπασ-
μα ποὺ θὰ ξεχωρίζῃ πάντα δυὸ γλώσσες διαφο-
ρετικῆς. Χωρὶς αὐτὴ τὴ βασικὴ προϋπόθεση
κάθε μετάφραση, ἔστω καὶ μὲ τὴν καλύτερη
προσέγγιση καμωμένη, εἶναι προορισμένη νὰ
ἀποτύχῃ.

Ἐπειτα ἡ μετάφραση τῶν ἁπάντων ἐνός
ποιητῆ δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ συναντήσῃ τὴν
ἀφάνταστες δυσκολίας, ποὺ γιὰ νὰ ὑπερνη-
θοῦν χρειάζεται ταλέντο καὶ ἀφοσίωση ὅχι
ἀπ’ τὰ συνηθισμένα. Εἶναι ἀλήθεια, βέβαια,
πὼς πολλὰ καλύτερα θὰ γνωρίσουμε ἕναν ποιητὴ
διαβάζοντας τὸ σύνολο τῶν ἔργων του παρὰ
ἀποσπάσματα. Ὅπως τυχαίνει ὅμως τὴς πε-
ρισσότερες φορές, δὲ μπορεῖ μέσα σ’ ὅλα αὐτὰ
νὰ μὴν ὑπάρχουν, κοντὰ στ’ ἀριστουργήματα,
μέτρια κι’ ἀσήμαντα ἀκόμα. Ἡ ἔκφραση τοῦ
τελείου δὲ συλλαβίζεται, ἀλλοίμονο, σὲ κάθε
περίστασι, ἀλλὰ μόνον σὲ στιγμὲς προνομιού-
χες ποὺ ἀνυψώνουν τὴν ἀνθρώπινη φύση μας
ἴσως, χωρὶς ὑπερβολὰς, τὴ θεϊκὴ. Ὁ εὐση-
νεϊδὴτος λοιπὸν μεταφραστὴς ἔχει χρέος, ἂν
συναίσθαιται τὴν εὐθύναν του καὶ σέβεται
πραγματικὰ τὸν ποιητὴ του, νὰ διαλέξῃ ὑστε-
ρα ἀπὸ ἐξαντλητικὴ μελέτη μὲς ἀπ’ τὸ πλῆ-
θος τῶν ἔργων του μονάχα ὅσα ἀποτελοῦν
τὴν ὁλόκληρη προσωπικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἀνε-
πτυγμένης τέχνης του κι’ ἀξίζουσιν ἐπομένως
νὰ γίνουν γνωστὰ σὲ περισσότερο κοινὸ. Ἡ
ἀδυναμία του νὰ κάμῃ αὐτὴ τὴν ἀναγκαίαν
διαλογὴ φανερώσει πὼς δὲν ἐπρόσδεξε ὅσο
ἔπρεπε τὸν ποιητὴ ποὺ μεταφράζει γιὰ νὰ
ἐκτιμήσῃ δικαίαν τὴν ἀρετὴν του καὶ τὰ ἐλατ-
τώματά του, ἢ τὸ λιγώτερο δὲν ἔχει ἐκείνη
τὴ μόρφωση τὴ γενικώτερη, ποὺ θὰ τὸν βοή-
θοῦσε γιὰ τὴν ἀπαραίτητη σύγκρισιν μὲ τὰ
ἔργα τῶν ἄλλων καὶ γιὰ τὴν ὁριστικὴν τοπο-
θέτησιν του μέσα στὸ πλαίσιο τῆς τέχνης. Ὁ
ἀλλογλωσσὸς ἀναγνώστης δὲν ἔχει βέβαια
καμμιὰ ἀνάγκη νὰ διαβάσῃ ὅλα ὅσα ἔγραψαν
οἱ ξένοι, ἀντίθετα μὲ τὸν ἐπαγγελματικὰ φι-
λόλογο καὶ κριτικὸ, παρὰ μόνον ὅσα φέρουν
τὴ σφραγίδα τοῦ προσωπικοῦ καὶ τὸ γνώρι-
σμα τῆς μεγαλοφυΐας. Ὅλες αὐτὲς ὅμως οἱ
παρατηρήσεις ἴσως νὰ μὴν ἔχουν τὴ θέση
τους, ποῖος ξέρει, προκειμένου γιὰ ἕναν ποιητὴ
ὅπως ὁ Μπρούκ, ποὺ μᾶς εἶναι ἰδιαίτερα ἀγα-
πητὸς γιὰ λόγους συμπτωματικὰ ἐθνικοῦς καὶ
γιατὶ πᾶσαν τόσο νέος ἀφίχοντα πίσω του
ἕνα ἔργο σχεδὸν καταπληκτικόν.

Ὁ Μπρούκ, ὁ θεὸς ἐρηθρὸς μὲ τὴν ἀπολ-
λῶνεια μορφῇ καὶ μὲ τὴν πλοῦσιαν του ψυχι-
κάτης, εἶναι, ἀλήθεια, μιὰ ἀπὸ τὴς φω-
ταίνότερες φυσιογνωμίας τῆς Ἀγγλικῆς λογο-
τεχνίας στὸν αἰῶνα του. Ἀπὸ τὴν πρῶτην
ἀκόμα ἐμφάνισιν του προκαλεσε τὴ γενικὴν
προσοχὴν κι’ ἀργότερα τὸ θαυμασμὸ τῶν φι-
λολογικῶν κύκλων τῆς πατρίδος του. Περι-
σσότερο ὅμως ἀπ’ ὅλους τὸν ἐκτιμοῦσας καὶ τὸν
ἀγαποῦσας ὁ μεγάλος τὸν φίλος Σέλλεϋ, ὁ
ὁποῖος τοῦ ἀφιέρωσε τὸ θάνατό του μιὰ ἀπὸ
τὴς θαυμασιωτέρας ὠδὲς του. Ἀλλὰ ἡ φήμη
τοῦ Μπρούκ ἐμελλὲ νὰ στερωθῇ πρὸ ὑστερα,
μὲ τὸν πρῶτον θάνατό του, ποὺ λάμπρυνε
περισσότερο τ’ ὄνομά του καὶ συνετέλεσε στὴν
πλήρη ἀναγνώρισιν τῆς ἀξίας του. Συνέβη
δηλαδὴ κατὰ τὸ ἀνάλογο μ’ ἐκεῖνο ποὺ παρα-
τηρήθηκε σ’ ἕναν ἄλλο συμπατριώτη του, τὸ
μεγαλόπνευστο λόρδο ποὺ τὸν ἐδόξασε ὁ θά-
νατος περισσότερο ἀπ’ τὰ ἔργα του. Καὶ δὲν
εἶναι τάχα ἰδιαίτερη εὐνοία τῶν θεῶν τὸ γε-
γονός ὅτι ῥῆθκαν κι’ οἱ δυὸ τους τὴν αἰωνίαν
ἀνάπαυσιν (μολονότι δὲ θὰ συμφωνοῦσε σ’
αὐτὸ ἡ φιλοσοφία τοῦ Μπρούκ) σὲ χῶμα ἐλ-
ληνικόν;

Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἐκλεκτοὶ τῶν μουσῶν
ἔχουν κι’ αὐτοὶ τὴς ἀτυχίας τῶν ποὺ δὲν τοὺς
παρακολουθοῦν μονάχα στὴ ζωὴ. Γιατὶ δὲ
μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ καθόλου «εὐτύχημα»,
ὅπως θέλει νὰ τὴν παραστήσῃ ὁ κ. Ἀλιθέ-
ρης, ἡ ἐκδοσὴ τῶν ἁπάντων τοῦ Ἀγγλου λυρι-
κοῦ. Ὁ μεταφραστὴς ἀνέλαβε μ’ ἐλαφρὴν καρ-
διάμια ἐργασία μπροστὰ στὴν ὁποία θὰ δισταζαν
καὶ οἱ δοκιμωτέροι ἐκ τῶν ἀγγλομαθῶν λογοτε-

χνῶν μας καὶ θὰ ζύγισαν καλὰ τὴς δυνάμεις των
πρὶν ἀποφασίσουν νὰ κάμουν ἀρχή. Ἀκόμα καὶ
στὸν πρόλογο, ὅπου θὰ περιέμενε κανεὶς νὰ
διαφωτισθῇ ἀρκετὰ γιὰ τὴ σημασίαν τῶν ποιη-
μάτων τοῦ Μπρούκ, ὁ κ. Ἀ. περιπλέκεται
σ’ ἕνα πλῆθος ἀσφαριῶν καὶ ἀνακριθειῶν.
Ἐκτός ἀπ’ τὴς βιογραφικὰς λεπτομέρειας, ποὺ
παραθέτονται κι’ αὐτὲς ξηρὰ καὶ ἐλλειπτεῖς,
ὅλα τ’ ἄλλα δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ μᾶς δώσουν
μιὰ ἰδέαν καθαρὴν γιὰ τὸ ἔργο του. Ἀπὸ πε-
ριέργεια ὡς παραθέτουμε ἕνα ἀπόσπασμα ἀπ’
τὸν πρόλογο, ἀπ’ ὅπου λείπει ἐντελῶς ἡ λο-
γικὴ σφαιρικότης, — ἐκτός ἂν ἔχουμε λάθος ἑμεῖς
καὶ διαφύτιση δὲ σημαίνει παρὰ συσκοτίσιν
καὶ σύγχυσις. Ὁ μεταφραστὴς ἔχει τὴ γνῶμιν
πὼς τὰ τρία κυριώτερα στοιχεῖα τῆς ποιήσεως
τοῦ Μπρούκ εἶναι ἡ Ἀγάπη, ἡ Φιλία καὶ ἡ
Ποίησις καὶ συνεπάγεται: «Εἰς τὰ ἐνστικτὰ
του, προσβεμένη, ὁμότροπη, ὥστε νὰ συνταυ-
τίζεται καὶ ἡ λογικὴ του μαζὶ τοὺς, παρου-
σίασαν τὴ ζωὴν του μοναδικὴν συμφωνίαν καὶ
ὑπόδειγμα βιωτικοῦ τρόπου, ὅπου τὸ νοητικόν
στοιχεῖο τῆς θέλησης ἐνεργεῖται ὅχι σὺν ἄρ-
νησιν, ἀλλὰ καταφατικὰ καὶ σὰ μὴ θέλησιν (!)». Ὁ
κ. Ἀλιθέρης ἔχει βέβαια τὴν πρόνοιαν νὰ
παραπέμψῃ, τοὺς δούλους θὰ ἐξφραζαν τὰ ἄλ-
λόκοτα σχήματα τοῦ λόγου του, σ’ ἕνα βιβλίο
τοῦ ὅπου ἀποδείχνει (;) ὅτι ἡ θέλησις εἶναι
ἡ περιέχει πάντα στοιχεῖα ἀρνητικὰ καὶ ὄχι
θετικὰ. Ὁ ἀναγνώστης ὅμως παίρνει νὰ δια-
βάσῃ ἕναν ποιητὴ κλασσικῆς διαγωγῆς καὶ
δὲν ἔχει καμμιὰ διάθεσιν νὰ σταματήσῃ σὲ
κακοχωνεμένα φιλοσοφήματα ποὺ προκαλοῦν,
τὸ λιγώτερο, τὴ θυμὴν.

Τὸ ἴδιο θὰ τοῦ ἔλεγε κανεὶς καὶ γιὰ τὰ
ποιήματα ποὺ μεταφράζει καὶ στὰ ὁποῖα ἐν-
νοεῖ πάλι νὰ ἐφαρμόσῃ τὴς αἰσθητικῆς ἀντι-
λήψεις, ποὺ θαυμάζουμε κάθε τόσο στὰ ἔργα
αὐτῶν τῶν περιέργων Ἀλεξανδρινῶν λογίων,
μαθητῶν τοῦ παρεξηγημένου Καδάφη. Εἴμα-
στα διατεθειμένοι νὰ δικαιολογήσουμε κάπως
τὴν δλοκληρωτικὴν κατάργησιν τῆς ρίμας,
ποὺ μπορεῖ ἐπὶ τέλους νὰ ἀνακληρωθῇ μὲ
τόσους ἄλλους ἀρμονικοὺς συνδυασμούς, ἐσω-
τερικοῦς. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲ μποροῦμε καὶ τὸν
ἀνεχθοῦμε εἶναι ἡ περιφρόνησις τοῦ μέτρου
καὶ τοῦ ρυθμοῦ, ποὺ παρατηρεῖται σ’ ὅλα
σχεδὸν τὰ μεταφραζόμενα ποιήματα. Παντοῦ
θα βρῇ κανεὶς χαρακωδίας ἀνυπόφορες, λέξεις
τεχνιτῆς καὶ ἀκαλασθήτες, στίχους χωλοὺς
καὶ σακατεμένους, μιὰ ἀναρχία τελοσπάντων
ποὺ δὲν παραδέχεται κανένα κανὼν γλωσ-
σικὸ καὶ μορφικόν. Στὸ ἴδιο ποίημα ὑπάρ-
χουν πολλὰς φορές διάφορα μέτρα, ἢ μάλλον
ἐπικρατεῖ τελεία τεχνικὴ ἀνωμαλία. Ὅσο κι’
ἂν φάξῃ κανεὶς νὰ βρῇ ἕνα ἀπ’ τὰ ἑκατὸ
περίπου ποιήματα τῆς συλλογῆς ἀποδοσιμὸν
ὑποφερτὰ στὴ γλῶσσα μας, θὰ σταθῇ ἀδύ-
νατον νὰ τὸ πετύχῃ. Ὁ αὐτοῦς ὁ Μπρούκ πα-
θαίνει φρικτὴν παραμόρφωσιν σὲ στίχους σὺν
αὐτοῦς ποὺ ἀφθονοῦν, ἐπαναλαμβανόμεναι, σ’
ὅλο τὸ βιβλίο:

Ξαυτίας ποὺ τὴν οὐληρότατίν Του μοῖραν
[ἐβαλε ὁ Θεός,
ἀνάμεσα τῆς δόλιας μου καρδιάς καὶ τοῦ νε-
φροῦ του . . .
... νὰ παίζουσε χαρτιά ἢ δοθίους σὲς πόρτες
[ἢ] ἔξω...
... καὶ νὰ οἰχτεῖτο

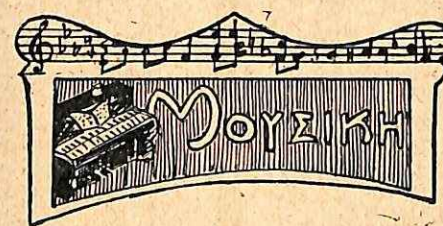
πὼς ἡ χαρούμενη λαμπρὴ τους μηχανὴ θὰ
[σπάσῃ. . .
... θὰ ξαρώνομε στὴ χῶρια μας νυχτιά . . .
... θὰ ἡουχάσῃ τὸν κόπο τῆς ἀναπνοῆς σου...

Ἄς παραθέσουμε ὅμως καλύτερα ἕνα δλο-
κλήρο σονέττο, γιὰ νὰ μὴ νομίσουν οἱ ἀνα-
γνώστες μας πὼς ἀπομονώνουμε ἐπιτήδες
ἀσχημους κι’ ἀκατάληπτους στίχους, παρμένο
ἐντελῶς στὴν τύχη μὲς ἀπ’ τὸ σωρὸ:

Ἄχ! Ὅτε νὰ μ’ εὗρῃ ὁ Θάνατος πολλὴν πρὶν
[κουραστῶ
κοιτᾷτόντ’ σε· κι’ ἄσφαρτα θὰ σπρώξῃ μὲ
[στὸ σκότος
στὴ λάσπη καὶ στὴ μοναξιά τῆς στερῆς γῆς!
[Ἐκεῖ
προσμένοντας μὲ ὑπομονή, θαρρῶ πὼς κά-
[ποια μέρα,
θὰ τοῦώσω ἐν’ ἄνεμο ψυχρῷ νὰ πνέῃ καὶ μιὰ
[λάμψη
θὰ ἰδῶ ἀμυδρὴν στὰ Στύγια κύματα, καὶ θὰ
[κούσω,
ἀνῆξαιρος πὼς οἱ νεκροὶ γύρω μου θὰ τα-
[ράζουν
καὶ τρέμουν. Καὶ θ’ ἀντιληφτῶ ποὺ ἐὼν
[ἔχεις πεθάνει,
κι’ ὡς μεγαλόπρεπο ὄνειρο θὰ ἰδῶ σε, ποὺ
[χαμογεῖ,
φωτεινὴ ὡς πάντα νὰ περνᾷς τὸ σκοτεινὸ ξε-
[ρώνα,
καὶ σκεφτικὴ νὰ ριζίξῃς νὰ χιτινοβολῇς — σὺν ἕνα
πλάνο ζωτικὸ φάντασμα μὲ δικό σου ἄερα! —
Καὶ κουνώντας καὶ στρέφοντας τὸλόχαρο κε-
[φάλι
νὰ περνᾷς μέσα χαρωπὴ, στοὺς παλιούς Πε-
[θαμένους.

Ὁμολογοῦμε ὅτι τέτοιες μεταφράσεις δὲ
γίνονται οὔτε ἀπὸ τοὺς πρῶτους πρῶτους
ποεταστροὺς ποὺ βρίσκουν σ’ αὐτὰς μιὰ φιλό-
δοξὴ σχολία. Ἀπορούμε πῶς ὁ κ. Ἀ.
Ἀλιθέρης πῆρε, στὰ καλὰ καθοῦμενα, νὰ
μεταφράσῃ τὰ ἅπαντα ἐνός ἀπὸ τοὺς μεγα-
λυτέρους ποιητὰς τοῦ τελευταίου αἰῶνος καὶ
νὰ παρουσιάσῃ σὲ βιβλίο αὐτὴ τὴν πρόχειρη,
τὴν βιαστικὴν, ἐργασία, γιὰ τὴν ὁποία θάταν
ὑπερβολικὸς κι’ ὁ ἐπισεικότερος χαρακτη-
ρισμός.

Γ. Κ.

Ἡ Χορωδία Φραγκοπούλου.

Εἶχα ἄλλοτε γράφει, μὲ τὴν εὐκαιρία κά-
ποιας συναυλίας τοῦ «Σπιτιοῦ τοῦ Κοριτσιοῦ»
γιὰ τὸν Φραγκοπούλου. Κ’ εἶχα τὸνισιν πόσον
συμπαθητικὸν ἦτο τὸ τάλαντον τοῦ ἐκ Κε-
φαλληνίας μουσικοῦ, ποὺ μᾶς εἶχε παρουσια-
σθῇ ἀπὸ καιροῦ μὲ μερικὰς συνθέσεις («Ἐλε-
γεια», «Πάρκο» «Ὁ Τάφος» μερικὰ «Ἐμβα-
τήρια») ὅταν ἀκόμα ἐσπούδαζε εἰς τὸ Ὑδαῖον
κι’ ἔδινε τὰς καλυτέρας ἐπιδείξεις διὰ τὴν
μελλοντικὴν ἐξέλιξιν του.

Εὐτυχῶς αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ Φραγκόπου-
λος ἐδικαίωσε ὅλους ἐκείνους ποὺ εἶχαν βα-
σιθεῖ εἰς αὐτόν. Καὶ εἶμαι πραγματικὰ εὐτυ-

χὴς ποὺ μοῦ δίδεται σήμερα ἡ εὐκαιρία νὰ
ἐνώσω μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους τὴν φωνὴν μου
διὰ νὰ συγχαρῶ τὸν νεαρόν μαέστρον καὶ
συνθέτην ποὺ κατάρθωσε μὲ τὴν ἀκατάβλη-
τον θέλησιν κ’ ἐπιμονὴν του, μὲ τὴν προσή-
λωσίν του εἰς τὴν πραγματικοποίησιν τοῦ
ὅραίου κ’ εὐγενικοῦ του οὐνεῖρου, νὰ κατα-
κτίσῃ τὰς συμπαθείας ὅλου τοῦ Ἀθηναϊκοῦ
κόσμου καὶ νὰ ἐπιδελθῇ ὡς ἕνας πρῶτης τά-
ξεως μουσικός.

Ἐχὼ τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλέγομαι με-
ταξὺ τῶν ἐμπιστῶν φίλων τοῦ Φραγκοπούλου.
Καὶ πολλὰς φορές εἰς τὸ συμπαθητικὸν σπι-
τάκι του, τὸ τόσο καλοδωλμένο, ὁ νεαρὸς
συνθέτης μοῦ μίλησε μὲ πραγματικὴν κι’ ἀ-
νυπόκριτον ἀγάπην διὰ τὰ ὀνειρά του καὶ διὰ
τοὺς κόπους ποὺ καταβάλλει διὰ νὰ δώσῃ
ὅλον τὸ μέτρον τῆς πλουσίας ἐμπνεύσεώς
του. Ἡ κυρία Μαίρη Φραγκοπούλου, πιανί-
στρια ἀπὸ τὰς καλυτέρας ποὺ ἔχει νὰ ἐπι-
δείξῃ τὸ καλλιτεχνικὸν στερῆμα, ἡ ἀκούρα-
στη αὐτὴ βοηθὸς τοῦ συζύγου της, ὁ ἄγγε-
λος φύλαξ, θὰ ἔλεγα, εἶχε τὴν καλωσύνην
νὰ μοῦ παῖξῃ μερικὰς συνθέσεις τοῦ Φραγκο-
πούλου. Ἐ! λοιπόν, ὅλοι διακρίνοντα διὰ
τὴν λεπτότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς μελω-
δικῆς γραμμῆς καὶ ὅλοι ἔχουν ἐλληνικὸν
χρῶμα. Ὁ καὶ μένος ὁ Φραγκόπουλος εἶναι
ἀπαρηγόρητος διότι τὸ Ὑδαῖον Ἀθηναῖον (τὸ
ἐπίσημον!) δὲν ἀφιέρωσε μιαν συναυλίαν εἰς
ἔργα Ἑλλήνων συνθετῶν, ὁπότε θὰ ἤκούαμεν
καὶ τὴν νέαν ἰδικὴν του σύνθεσιν «Ἀπὸ τὴν
Ζωὴν τῆς Ἑπτανήσου» ἡ ὁποία, καθὼς μᾶς
βεβαιώνει, εἶναι ἡ καλυτέρα. Ἄς ἐλπίσωμεν
ὅτι ἡ ἀδιαφορία τοῦ Ὑδαίου, ἐφέτος θὰ
ἐκλείψῃ.

Ἐλπιζόμενα ὅμως νὰ εἶπω ὅτι ἡ ταλει-
ταία χειρονομία τοῦ Φραγκοπούλου μὲ ἔκαμε
νὰ μιλήσω δι’ αὐτόν. Ὁ καταφρονομὸς ὅπ’ αὐ-
τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Χορωδίας ποὺ μὲ τὴν
λατικὴν της ἐμφάνισιν τέρπει, χάρις στὰ
καλὰ στοιχεῖα της, τὸν ἀθηναϊκὸν κόσμον,
κάθε μέρα, ποὺ συγκεντρώνεται εἰς τὴν
«Ὀασιν» ἥτο ἡ εὐκαιρία διὰ νὰ γράψω αὐτὰς
τὰς ὀλίγας γραμμάς, δι’ ἕνα πραγματικόν
καλλιτεχνικόν, ποὺ ὅς ἂν χθὲς εἰργάζετο μετρί-
ον φρονὰ καὶ ἀθροῦδος. Διότι ὁ Φραγκόπουλος
δὲν εἶναι φίλος τῶν ἐγκωμίων καὶ εἶμαι βέ-
βαιος ὅτι θὰ θυμώσῃ διὰ τὸ ἄρθρον μου.

Ἀλλὰ, δὲν ξέρω, ἡ ὑπόδοξίς τοῦ κοινοῦ ἦτο
ἐκτάκτως θερμὴ. Αὐτὸ θὰ δώσῃ περισσότερον
θάρρος, ὥστε τοῦ χρόνου ὁ Φραγκόπουλος νὰ μᾶς
παρουσιάσῃ μιάν πεπαιχημένην μὲ καλὰ καὶ
ισορροπημένα στοιχεῖα Χορωδίας, τῆς ὁποίας
κύριος σκοπὸς θὰ εἶναι ὁ σχηματισμὸς ἐνός
ἀπολύτου «Ἑλληνικοῦ» γνησοῦ ρεπερτο-
ρίου, ποὺ ὁ κόσμος θ’ ἀγαπήσῃ μὲ τὴν καρ-
διά του. Δὲν γνωρίζω τί περισσότερον ἔκαμαν
οἱ Ρῶσοι ποὺ ἐπεσκέφθησαν ὅλην τὴν Εὐ-
ρώπην. Διὰ τὰς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν μιὰ
Χορωδία ἐλληνικὴ νὰ περιοδύσῃ καὶ νὰ γνω-
ρίσῃ εἰς τὸν ξένον κόσμον τὰ διαμάντια τῆς
ῥισῆς εἰς τὸν ξένον ἀνθρώπον καὶ νὰ γινῇ
δημοτικὴς Μούσης; Ἐὰν ὁ Φραγκόπουλος
ἐπιμένῃ εἰς τὴν προσπάθειάν του αὐτὴν,
αὐτὸ τὸ τονίζωμεν, θὰ προσφέρῃ πραγματι-
κὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν χώραν μας, ὅσωνδε-
κὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἑλπίαν μας, ὅσωνδε-
κὴν ὑπηρεσίαν ἀπὸ ἐκείνας ποὺ προσφέρουν οἱ
πολιτικοὶ μας. Ἡ προσπάθεια τῆς μουσικῆς
παράγναι : ἡ μουσικὴ ὁμιλεῖ ἀπ’ εὐθείας
εἰς τὰς ψυχὰς. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὰ
ἐλληνικὰ, ἀλλὰ, μὲ αὐθόρμητα καὶ συγκινη-
τικὰ τραγούδια θὰ δονήσουν κάθε καρδίαν ποὺ
συγκινεῖται ἀπὸ τὸ ὄρατον.

ΓΕΩΡ. Γ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Στὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον καὶ εἰδικὰ
στοὺς κύκλους τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως
σχολιάζεται ἡ παραίτησις τοῦ κ. Κωνσταντα-
ράκη τμηματάρχου τῆς Δημοτικῆς ἐκπαιδεύ-
σεως.

— Ὅσοτος κανεὶς δὲν γνωρίζει τοὺς λό-
γους αὐτῆς τῆς παραίτησεως.

— Ἡ Ἐλευθέρα Σκητὴ ἐτοιμάζεται μετὰ
τὴν «Μάγαν» ν’ ἀναδιδάσῃ ἔργον τοῦ κ. Ζ.
Παπανικολάου.

— Ἐπίσης εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης θ’ ἀνα-
βιασθῇ ἔργον τοῦ κ. Παντελῆ Χόρν.

— Τὸ «Ἀτελιέ», ἡ γνωστὴ λέσχῃ Καλλι-
τεχνῶν, λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν αἰτή-
σεων δι’ ἐγγραφὴν μελῶν πρόκειται νὰ με-
τωκίσῃ.

— Θὰ ἐνοικιασθῇ μεγαλύτερον οἰκημὰ ἐξα-
σφαλίζον τὴν ἀνετωτέραν ὀργάνωσιν διαλέ-
ξεων, ἐκθέσεων, καλλιτεχνικῶν συγκεντρώ-
σεων καὶ παραστάσεων κ. ἄ.

— Εἶναι καταπληκτικὸν καὶ ὅμως εἶναι
ἀλγυθὸς ἡ ληστεία τῶν Τρικινίων εἰς
ἀφάνταστον ἀπήχησιν εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν
τύπον.

— Τὸ τελευταῖον ταχυδρομεῖον ξένων ἐφη-
μερίδων ὑπῆρξεν ἀποκαλυπτικώτατον εἰς τὸ
κεφάλαιον αὐτό.

— Δὲν εἶναι λοιπὸν μόνον ὁ ἰδικὸς μας
ἡμερησίος τύπος ποὺ ἀνεκάλυψε ἀφαντάστους
ἡρωισμοὺς καὶ προτερήματα εἰς τὸν Τζατζάν
ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοι.

— Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τύπου ἀξίζει
νὰ σημειωθῇ καὶ ἕνα ἄλλο καταπληκτικόν.

— Οἱ Γαλλικαὶ ἐφημερίδες περιγράφουν
μὲ ἐνθουσιασμότατα σχόλια τὴν υποδοχὴν ποὺ
ἔκαμαν πρὸ μηνὸς εἰς τοὺς Γάλλους παλαιούς
πολεμιστάς.

— Τὰς ἀφίδας τῆς ὁδοῦ Σταδίου τὰς ἐξέ-
λαβον ὡς νυκτερινὴν διακόσμωσιν ἐπιτήδης
δι’ αὐτοὺς φιλοτεχνήθησαν.

— Ἐπίσης εἶδαν φανταστικὰς φωταφί-
ας καὶ ἄλλα πολλὰ ποὺ συνέβησαν μόνον εἰς τὴν
φαντασίαν τῶν.

— Κατ’ αὐτὰς ἀπὸ τὴν ἐκδοτικὴν ἐταιρείαν
«Πυρὸς» ἐκδίδεται τὸ νέον βιβλίον τῆς Κας
Χατζημυλῆ, διὰ τὴν λαϊκὴν τέχνην.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ περιλαμβάνει καὶ πολ-
λοὺς ἐγχρώμους πίνακας κεντημάτων κ. ἄ.

— Ὁ κ. Μαρτίνος ἐξέδωκε λαογραφικὴν
μελέτην μὲ τὸν τίτλον «Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὸ
χωριὸν μας».

— Εἰς τὸ ἐρχόμενον τεῦχος τῶν Γραμμά-
των δημοσιεύεται ἕνα ἀριστοῦργημα τῆς με-
γάλῃς μυθιοτοριογράφου Οὐντσετ ποὺ ἐτιμήθη
μὲ τὸ βραβεῖο Νόμπελ 1928.

απόψεως πλούτου και από ποιοτικής απόψεως ἀφαρστάως καλύτερος τού περυσινού.

— Εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν στιγμὴν αὐτὴν λειτουργοῦν τέσσαρα μουσικὰ θέατρα, μὲ ἐπιτυχίαν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὰ θέατρα τῆς πρόξας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κώσταν Περίην: Τὸ «ἕνας Φόνος» εἶναι ἕνας καλὸς καμβάς. Ἄν περνούσατε νὰ τὸ πάρατε, νὰ τὸ ξανακοιτάξετε καὶ νὰ τὸ δουλέψετε περισσότερο, θὰ γίνῃ ἕνα παρουσιάσιμο κομμάτι. Δοκιμάστε λοιπόν.—**Χ. Φουρνάρακη**: Ὁ κ. Μπασιῆς ἔλαβε τὸ γράμμα σας καὶ λυπᾶται πὺρ δὲν ἔφθασε ὡς τὰ χέρια του τὸ χειρόγραφό σας. Δὲν ξέρετε, πῶς συνέβη καὶ δὲν ἐλάβατε ἀπάντησιν. Πάντως σὰς ἐκφράζει τὴ λύπη του.—**Γ. Μάνεση**: Πολὺ πρόχειρο τὸ τραγούδι σας καὶ δίχως βαθύτερη πνοή.—**Γ. Α. Σταγειρίτην** (Τήνον): Ὁ «Δάμπτει» σας μόνον ὡς ἀφέλεια μπορεῖ νὰ παρῇ.—**Μάχον Παπαγιάννην** (Καρπενήσι): Οἱ στίχοι πού μᾶς στείλατε δὲν εἶναι, ἀτυχῶς, δημοσιεύσιμοι.—**Τάκην Μαυροκέφαλον**: Θὰ δημοσιεύω ἀλλὰ προσέξτε ἀκόμα περισσότερο τὰ θέματά σας. Στὸν «Εὐφὺν τὸ Δημητρώ» μόνο ἡ λογοτεχνικὴ του μεριά εἶναι καλὴ. Τὸν ἀνθρωπο δὲν ἔχετε πλεῖρα συλλάβει.—**Γ. Χαλιδιόπουλον**: Καὶ «Ἡ συντέλεια» καὶ τὸ ποίημα δὲν μᾶς ἱκανοποιοῦν. Τὸ διήγημα ἰδίως θάπρεπε νὰ φανερώνῃ κάποια λογοτεχνικὰ χάρισμα.—**Πότην Παπακοῦλον**: Τὸ «Φθινόπωρο» εἶναι μὴ κοινοτυπικὴ αἰσθηματολογία. Δὲν μπορεῖ, οὔτε σὰς συμφέρει νὰ δημοσιεύῃ πούθεν.—**Γιάννην Τζαβάραν**, (Διδυμότειχον). Στὴν προκειμένη περιπτῶσιν οἱ γραμματικὲς σας γνώσεις δὲν ἔχουν σημασίαν. Ἀτυχῶς τὰ τραγούδια σας δὲν μᾶς λένε τίποτε ὡς τραγούδια ἀνεξαρτήτως ἄλλων ἀτελειῶν.—**Φανατικὸν Ἀναγνώστην**: Οἱ κρίσεις σας καλές ἀλλὰ εἰστε λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ χορδ. Τὰ περιοδικὰ πού ἀναφέρατε δὲν παρουσίασαν οὔτε ἕνα Σκαρίμπα, οὔτε ἕνα Δενδρινό, οὔτε τὸσους ἀληθινὰ ἀξιολογούς νέους πού παρουσίασαν τὰ Γράμματα. Τὸ θεωρεῖτε μικρὸ αὐτό;—**Νικόλ. Μάντζαρη**: Δὲν ἀποκρούομεν τὴν πρότασίν σας. Θὰ σὰς παρακαλοῦσαμε ὅμως νὰ προτιμώσατε συχνότερα τὰ μικρὰ διηγήματα καὶ σπανιότερα τὰ μεγάλα. Εἶναι ἕνας περιορισμὸς πού μᾶς τὸν ἐπιβάλλει ὁ χώρος καὶ ἡ ψυχολογία τοῦ συγχρόνου ἀναγνώστου.—**Α. Γκάλαν**, Χίον: Τὰ τραγούδια σας δὲν προδίδουν οὔτε περιεχόμενον οὔτε γνώσιν τῆς τεχνικῆς. Δουλέψτε πολὺ καὶ ὑστερα σκεφθῆτε γὰρ δημοσίευσιν.—**Φωτόν Ἀστέρην**: Τὸ παραμῦθι σας κοινοτυπία χωρὶν κανένα ἐνδιαφέρον καὶ χωρὶς τὸ βαθύ νόημα ζωῆς πού βρίσκει κανεὶς στὰ ἔργα κάποτε τῆς λαϊκῆς μουσικῆς.—**Φότην Ἀργουλέν**, (Χίον). Τὰ τραγούδια σας ἔχουν μὴ ἐλλειψία καὶ προβλῶν αἰσθημα. Ὑστεροῦν στὴ μορφὴ καὶ παρουσιάζουν μὴ φτώχεια στὸ γλωσσικὸ ὕλικόν. Διαβάστε δημοτικὰ τραγούδια.—**Γ. Π. Μοντάφην** (Χίον): Καὶ τὸ «Καράβι» καὶ ὁ «Μπαρμπα Σταῦρος» προχειρογραμμένα καὶ ἀκατάστατα γλωσσικά. Γιατὶ διδάσκει τόσο. Πάρτε καὶ, δουλέψτε τὴ καλὰ καὶ μὴ ἀποδίνετε καμμιὰ σημασίαν στὴν ποσότητα. Λίγα καὶ καλὰ. Ἐπίσης τὸ τραγούδι σας δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ.—**Ἀλκην Ἀλωναν** (Καλαμάτα): Τὸ τραγούδι σας στίχοι αἰσθηματολογικὰ. Τὸ θέμα σας (τὸν ἐργάτη) δὲν

τὸ εἶδατε διόλου. **Δ. Γ. Δ.** (Τρίκαλα): Δὲν ἔχετε τίποτε πρακτικότερο νὰ κάνετε; Γιατὶ χαλάτε ἄσκοπα χαρτί καὶ μελάνι. Ἄν πάψετε νὰ γράφετε οὔτε σεις θὰ ζημιωθῆτε οὔτε ἡ τέχνη.—**Β. Μαρουλῶν** (Τρίπολι): Ἀτυχῶς καὶ ἡ «Κοκκίνω» εἶναι μὴ αἰσθηματολογία παιδικὴ χωρὶς νὰ βγαίνῃ κανένα νόημα. Μὴν πέφτετε στὸ λάθος νὰ νομίζετε πῶς κάθε ἀτομικὸ καὶ ἀσήμαντο αἰσθηματικὸ ἐπεισόδιον τῆς ζωῆς σας μπορεῖ νὰ εἶναι καθ' αὐτὸ διήγημα. Ἡ τέχνη δὲν εἶναι φωτογραφικὴ ἀναπαραστάσις ἐπεισοδίων τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἀναγωγὴ. Τὰ ἐπεισόδια αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ἄπλεις ἀφορμὲς γὰρ τὸν τεχνίτη. Προσέξτε λοιπόν.—**Χαρ. Τσαγκαράκη** (Πύργον): Ἀτυχῶς τὸ χειρόγραφο ἐκεῖνο ἔχει καταστραφῇ καὶ ἔτσι δὲν μποροῦμε νὰ ἱκανοποιήσωμε τὴν ἀξιωσὴν σας. Ὅσο γὰρ τὸ «Προσκυνῶ τὴ χάρι τῆς» εἶναι μὴ περιγραφὴ πού θὰ ἦταν δημοσιεύσιμη ἂν ἔλειπαν οἱ περιττολογίαι. Ἐπρεπε τὸ κομμάτι νὰ εἶναι μὴ ἐντύπωσις πὺρ σφικτομένη καὶ πὺρ δουλεμένη στὸ περιγραφικὸν τῆς μέσης. Οἱ ἐλλείψεις αὐτὲς μᾶς ἀναγκάζουν νὰ μὴν τὴ δημοσιεύσωμε.—**Μαρίαν Γ. Δελάκη** (Σελήνια Σαλαμίνος): Ποιήσεις δὲν θὰ πῇ στίχοι. Ἀτυχῶς μᾶς ἐστείλατε μόνον στίχους. Θὰ κουρασθῆτε πολὺ γὰρ νὰ συλλάβετε τὸ νόημα τῆς ποιήσεως. Πρὸς τὸ παρόν, βρίσκεστε πολὺ μακριὰ ἀπ' αὐτό.—**Δημ. Κασσιδιάρη**, (Τύρναβον): Ἀτυχῶς καὶ τὸ δικό σας διήγημα εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε νόημα τέχνης. Ἡ διάθεσίς σας ἀπέναντι τῶν νέων πού φιλολογοῦν εἶναι γνωστὴ. Πρέπει ὅμως καὶ αὐτοὶ νὰ μᾶς παρέχουν κάτι πού νὰ δικαιολογῇ τὴν καλὴν μᾶς διάθεσιν.—**Κ. Μανωλοπούλου**, (Δράμα). Τὸ «Χινόπωρό» σας φανερώνει ἀνθρωπο πού καὶ βλέπει καὶ αἰσθάνεται. Ἄν μᾶς μιλῆτε κάπως γὰρ σὰς αὐτὸ καθ' αὐτό, εἶναι ἀκόμη ἀνθρώπινο. Μᾶς ἐδειξε δυνατότητες, δὲν μᾶς ἔδωκε ἀποτέλεσμα. Γι' αὐτὸ στείλτε μᾶς κάτι καλύτερο.—**Γιάννην Κισκήρη**. Οἱ στίχοι σας δουλεμένοι, ἀλλὰ τὰ νοήματα τόσο φτωχὰ πού μπορεῖ νὰ ὀνομάσῃ κανεὶς τὰ τραγούδια σας ἑμμετρὴ πεζολογία.—**Γ. Σουρῆν**. Μέχρι ὁρισμένου σημείου ἔχετε δίκην. Ἀτυχῶς ἐκεῖνο πού καὶ μᾶς θέλαμε καὶ ὀνειρευτήκαμε γὰρ τὴν ὥρα προσκρούει σὲ πολλά.—**Α. Ἀβούρη**. Ἐτῆς Μαρίας ἡ καρδιά; ὅχι ἀρκετὰ δουλεμένο.—**Γιόργην Ἀποσπερίτην**. Ἡ «Παράκλησις» σας δὲν λείει ἀπολύτως τίποτε. Εἶναι λόγια, λόγια, λόγια.—**Ηὸν Ἰού**. Ἡ «Ἐκδίκηση» εἶναι μὴ προσπάθεια, πού δὲν λείει ἀκόμη πολλὰ πράγματα.—**Γ. Δ. Π.** Κάτι θέλετε νὰ πῇτε μὰ δὲν τὰ καταφέρνετε ἀπολύτως; ὥστόσο ἡ δουλειά σας παρέχει ἐλπίδες.—**Σύριον**. Τὸ ἴδιο ἀκριβὲς ἔχομε νὰ πούμε καὶ γὰρ σὰς. Προσέξτε περισσότερο τὸ θέμα σας καὶ γενικώτερα τὸν ἀνθρωπο. Τὸ ἡθογραφικὸ χρῶμα εἶναι κάποτε σωστό μὰ δὲν σὴν ἐκπνέει.—**Θ. Ἀράραντον**. Οἱ ἐξηγήσεις μᾶς διαφωτίζουν καὶ μᾶς, καὶ σὰς βεβαιούμε ὅτι ἡ πρόθεσις τοῦ κριτικοῦ δὲν ἦταν νὰ σὰς θίξῃ.—**Σπύρον Κωτσάνην**. Ὁ «Μοναχὸς» εἶναι ἕνα προχειρογραμμένο τραγούδι δὲν μᾶς λείει τίποτε.—**Τάκην Μαυροκέφαλον**. Ἡ γλῶσσα στὸ «Ἰσοβίτης» ὅχι κακὴ. Εἶναι ὅμως καταφανὲς μίμηση τοῦ Σκαρίμπα. Προσέξτε το αὐτό. Κάθε τι πρέπει νὰ βγαίνῃ ἀπὸ μέσα σας καὶ ὅχι νάρχεται ἀπ' ἔξω.—**Τάσον Ἀθανασιάδην**. Ἡ ἐκτασίς τους μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἀναβάλωμε. Θὰ δημοσιεύωμε πάντως.—**Κ. Γ. Καραγκάσι**. Ἄν δουλέψετε, καὶ θὰ δώσετε. Πρὸς τὸ παρόν αὐτὸ πού μᾶς στείλατε δὲν ἐκρίθη δημοσιεύσιμο.

ΣΑΙΚΣΠΗΡ "ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗΣ ΝΥΧΤΙΑΣ,"

μετάφραση Β. ΡΩΤΑ

ΚΡΙΤΙΚΗ:

Τὸ «Ὁνειρο εἶναι ἕνα ὥραϊο ἔργο, ἐνὸς συγγραφέως πολὺ μεγάλου, καὶ ἔχει μεταφραστὴν δλοζώντανα ἀπὸ ἕνα ἑλληνα πού τὸ ἀγάπησε μ' ὅλην τὴ δύναμιν τῆς καρδιάς του.

(ΦΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ. ΕΛ. ΒΗΜΑ)

... Εἶναι μία μετάφρασις ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχημένη, πράγματι ἀριστοτεχνικὴ, ἀπὸ τὰς ὀλίγας πού ἔχομεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας...

(ΕΦ. ΕΘΝΟΣ)

... Ὁ μεταφραστὴς ἐπέτυχεν, πράγματι, μὲ τὸν ἑλληνικὸν στίχον ν' ἀποδώσῃ ἱκανοποιητικῶτα τὸν φραστικὸν πλούτον τοῦ φανταστικοῦ αὐτοῦ ἔργου καὶ νὰ κατανικήσῃ τὰς πολλὰς δυσκολίας, πού παρουσιάζει εἰς τὴν μετάφρασιν ἕνα παιγνίδι μεγαλοφυΐας, ὅπως τὸ «Ὁνειρον Καλοκαιρινῆς Νυκτιᾶς»...

(Τ. ΜΠ. ΕΦ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ)

Νὰ μὴ ἀληθινὰ καλλιτεχνικὴ, μὴ ἀληθινὰ δημιουργικὴ μετάφρασις τῆς ἐξαιτίας σαικσπηρικῆς φαντασμαγορίας. Πουθενὰ σχεδὸν δὲν αἰσθάνεται κανεὶς τὴν μετάφρασιν, τὴ μεταφορὰ ἀπὸ γλῶσσαν σὲ γλῶσσαν, ἀλλὰ διαρκῶς, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι διαβάσει ἔργο πρωτότυπον... Ὁλη ἡ ἀπόκριψις δόνησις, ὁ βαθὺς παλμὸς τοῦ σαικσπηρικοῦ λυρισμοῦ, μεταγγίσθηκε αὐτοῦσιος στοὺς στίχους αὐτοῦς. Τὸ ἴδιο καὶ στοὺς κομικούς. κατ' ὅσοντες νὰ διασώσῃ ὁ μεταφραστὴς ὅλην τὴν ἀέρινην χάριν, ὅλο τὸ ἐλαφρὸ καὶ τρυφερώτατον χιούμορ τοῦ μεγάλου, τεροῦ ποιητοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων.

(ΠΕΡΙΟΔ. ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ)

... Ἡ μετάφρασις αὐτὴ εἶναι ἕνας σωστός ἄθλος καὶ ὅσοι θέλουν νὰ γνωρίσουν σὲ μετάφρασιν τὸ Σαίκσπηρ, πρέπει νὰ διαβάσουν τ' «Ὁνειρο Καλοκαιρινῆς Νυκτιᾶς» μεταφρασμένο ἀριστουργηματικὰ ἀπὸ τὸν κ. Β. Ρῶτα.

(ΠΕΡ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ)

Γιὰ ὅσους δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ τὸ προμηθευθοῦν ἀπὸ βιβλιοπωλεῖα, ὁ μεταφραστὴς ἀναλαμβάνει νὰ τὸ στείλῃ ταχυδρομικῶς συστημένο, ἅμα λάβει 35 δρχ. χωρὶς ἄλλη ἐπιβάρυνση.

Συμπληρώσατε τὸ δελτίο καὶ ἀποστείλατέ το στὴ διεύθυνση Β. Ρῶταν Ταχ. Κιβώτιον 171.

(ΕΦ. ΕΣΤΙΑ)

... Τόσον εὐσυνείδητον καὶ ἀκριβολόγον μεταφραστὴν ἐργασίαν εἶχαμε νὰ ἴδωμε ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βικέλα, τοῦ Θεοτόκη καὶ τοῦ Ποριώτου. Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Ρῶτα τιμὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ εἶναι εἰς τὴν πενιχρὰν φιλολογικὴν ἐσοδείαν τοῦ ἔτους πού λήγει, τὸ μόνον ἴσως βιβλίον πού ἀξίζει νὰ διαβασθῇ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχνηαι Φιλότεχνοι

ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθήματα Μονωδία, Δραματικὴ, Ἀπαγγελία, Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ σύστημα Dalcroze.

Εἰς τὰ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ἀλεξάνδρας 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΝΑ—Ἀχαρνῶν Σουρμελῆ
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμειῶν—Ἐλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισοῖα
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΚΟΡΙΝΘΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
ΒΟΛΟΥ

Μέσος δρος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER SROTHIN STEIN WEC NEUMEYER,
SOPH K.A.P.T.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεώτερα. Γίνονται δεκταὶ ἰδιαιτέραι παραγγελίαι. Συνεργασία μὲ τοὺς μεγαλύτερους ἐκδοτικούς οἰκούς τῆς Ἑυρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν ὀργάνων, ἑξαετήματα παντὸς εἶδους μπάνται φιλαρμονικῶν, ῥόλο:, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδόσιν μουσικῶν τεμαχίων καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζονται παντὸς εἶδους πιάννα, πιανόλες καὶ μουσικὰ ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρ. 1.193.000.000.—

Καταθέσεις (τῇ 30ῇ Ἰουνίου 1929) » 6.250.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ Εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὁρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λῆαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

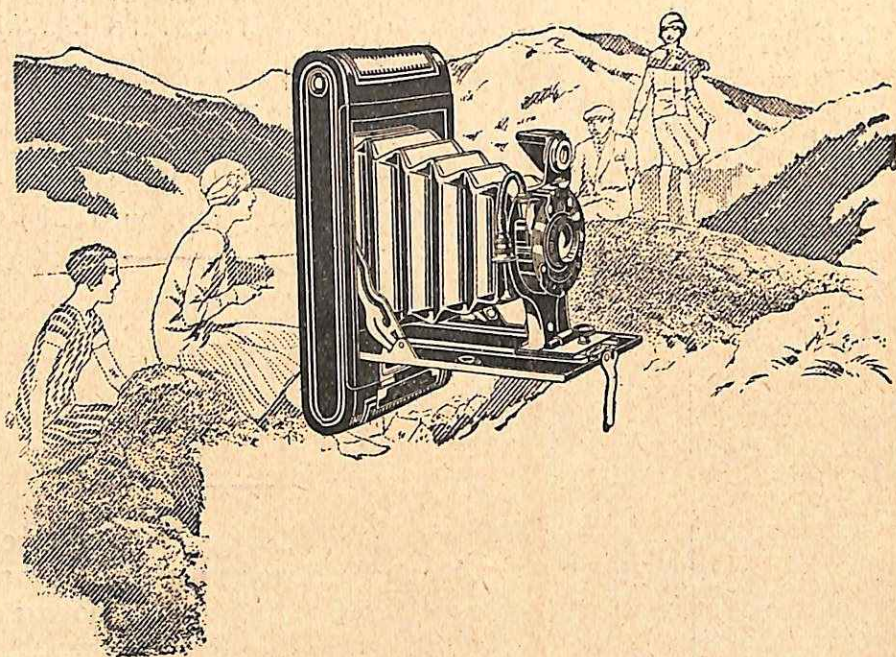
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Δεσφίμει 5% Ἰκανοποιεῖ τοὺς νόμους σου

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

*Μὴν κάνετε σιὰ ἐκδρομὲς χωρὶς νὰ ἔχετε
μαζί σας ἓνα*

KODAK

*Ἔχει μιὰ μνήμην ἀγάνδαστη ζωντανή, ποῦ
δὲν ξεχνάει τίποτε, καὶ ἀργότερα, ὅσοτεδή-
ποτε δεγῆσετε, στὸ σῶτίι σας, δὲ μωρέσετε
νὰ ζαναγῆσετε τὰ ταφεῖδια σας, τὶς ἐκδρομὲς
σας, κυττάζοντας τὶς φωτογραφίες ποῦ πῆ-
ρατε μὲ τὸ*

KODAK σας